

DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB, MUSEET

rapport

ARKEOLOGISK SERIE 1982:5

Verneplan for vassdrag
10-års vernede vassdrag

Arkeologiske kulturminner
i Høylandsvassdraget,
N-Trøndelag

Lars F. Stenvik

Universitetet i Trondheim

"Det Kgl. Norske Videnskabers Selskab, Museet. Rapport. Arkeologisk serie" skal bringe stoff fra det faglige og geografiske ansvarsområde som Antikvarisk avdeling, DKNVS, Museet representerer.

I serien publiseres materiale som en av ulike hensyn finner ønskelig å gjøre kjent. Oftest vil det dreie seg om foreløpige rapporter, og materialet kan senere bli bearbeidet for videre publisering. Oppdragsrapporter vil utgjøre en stor del av serien.

Rapport-serien er ikke periodisk, og antall nummer pr. år vil variere. Serien startet i 1973. Det fins parallelt en "Botanisk serie" og en "Zoologisk serie".

"Arkeologisk serie" trykkes i A4-format i offset. Minimum opplag er 50.

Som regel blir norsk språk brukt, også i referat og sammendrag. Medarbeidere fra andre land kan bruke sitt morsmål, om nødvendig med norsk referat.

For manuskriptet, illustrasjoner, referanser o.l. følges vanlige retningslinjer. (Jfr. retningslinjer for K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Miscellanea). Innholdet sammenfattes vanligvis i et innledende abstract eller et fyldigere avsluttende sammendrag.

Utgiver:

Universitetet i Trondheim
Det Kgl. Norske Videnskabers Selskab, Museet,
Antikvarisk avdeling.
N-7000 Trondheim.

Redaksjonskomité:

Kristian Pettersen

Lars F. Stenvik

Birgitta Wik

DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB, MUSÉET,
RAPPORT ARKEOLOGISK SERIE: 1982:5.

VERNEPLAN FOR VASSDRAG
10-ÅRS VERNEDE VASSDRAG

ARKEOLOGISKE KULTURMINNER I
HØYLANDSVASSDRAGET, N-TRØNDELAG

AV LARS F. STENVIK

Kgl. Norske Vidensk.selsk.Mus. Rapport. Ark.Serie 1982:5.
Stenvik, L.F.: Arkeologiske kulturminner i Høylandsvassdraget,
Nord-Trøndelag.
200 ekspl. ISBN 82-7126-291-2. ISSN 0332-8546.

ABSTRACT

Stenvik, L.F.: Archaeological Investigations in the Høylandet Watercourse, N-Trøndelag K.Norske Videnskabers Selskab, Muséet Rapport A: 1982:5.

This report contains the results from archaeological investigations in connection with the Norwegian Governments plan for protection of watercourses against hydroelectric development. All known archaeological finds and monuments are listed and mapped. On the basis of different interests it is shown why it is of importance to protect ancient monuments against destruction. The archaeological data presented in this report can only show parts of the real quantity. There are reasons to believe that some groups of monuments are underrepresented.

Lars F. Stenvik, University of Trondheim, DKNVS Museum, Department of Archaeology, N-7000 Trondheim.

REGISTRERING AV VERNEVERDIER I DE 10-ÅRS VERNEDE VASSDRAG

Stortinget behandlet i april 1973 verneplan for vassdrag. Ved behandlingen ble vassdragene delt i følgende grupper:

- 1) Varig vernede vassdrag
- 2) Vassdrag med vern foreløpig fram til 1983
- 3) Vassdrag som kan konsesjonsbeholdes.

For en del vassdrag utsatte Stortinget behandlingen i påvente av nærmere forslag fra Regjeringen. Stortinget tok stilling til disse vassdrag i november 1980 og plasserte dem i forannevnte grupper. For gruppe 2 ble verneperioden forlenget til 1985.

Det er forutsetningen at både verneverdiene og utbyggingsverdiene i vassdragene i gruppe 2 skal utredes nærmere før det tas endelig stilling til vernespørsmålet.

Miljøverndepartementet har påtatt seg ansvaret for å klarlegge følgende verneinteresser:

- Resipientinteressene
- Naturvitenskapelige interesser
- Kulturvitenskapelige interesser
- Viltinteressene
- Friluftinteressene

Miljøverndepartementet oppnevnte 30. juni 1978 "Styringsgruppen for vurdering av kulturverdiene i de 10-års vernede vassdrag" til å stå for arbeidet med å klarlegge kulturvitenskapelige interesser. Styringsgruppen består av to representanter fra den arkeologiske interimskommisjon, en representant fra Riksantikvaren og fra Tromsø Museum samt en representant fra Miljøverndepartementet.

Denne rapporten er avgitt til Miljøverndepartementet som et ledd i arbeidet med å klarlegge de kulturvitenskapelige interesser. Rapporten er begrenset til å omfatte registrering av kulturverdier i tilknytning til 10-års vernede vassdrag. Rapporten omfatter ingen vurdering av verneverdiene, og heller ikke av den skade som måtte oppstå ved eventuell kraftutbygging.

En er kjent med at noen kraftselskaper tar sikte på innen 1985 å ha ferdig søknad om utbygging av vassdrag innenfor gruppe 2, i tilfelle

av at Stortinget skulle treffe vedtak om konsesjonsbehandling for disse vassdrag.

Denne rapporten tilfredsstiller ikke de krav vassdragslovgivningen stiller til søknader om kraftutbygging. Den kan derfor ikke nyttes som selvstendig grunnlag for vurdering av skader/ulemper ved kraftutbygging.

Miljøverndepartementet

Oslo, 22.12.1980.

2. FORORD

Følgende institusjoner har fått i oppdrag å registrere kulturminner i de 10-års verndede vassdrag: Universitetets Oldsaksamling, Oslo, Arkeologisk Museum, Stavanger, Historisk Museum, Bergen og Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab, Trondheim, utreder den arkeologiske delen av verneinteressene i Sør-Norge. Riksantikvaren, Oslo, utreder den etnologiske delen av verneinteressene i det samme området. Tromsø Museum har ansvar for både den arkeologiske, den etnologiske og den samisk/etnografiske utredningen i Nord-Norge. Oppdraget omfatter i alt 60 vassdrag.

Undersøkellesområdet omfatter hele vassdragets nedslagsfelt, men det har ofte vært nødvendig å begrense feltarbeidet til visse deler av dette. I prinsippet er alle spor etter menneskelig aktivitet kulturminner. Kulturminner blir ikke bare vurdert som enkeltobjekter, men også som ledd i det totale kulturlandskapet og som ledd i stedets kulturhistorie. Fordi registreringen er knyttet til Verneplan for vassdrag, er det spesielt viktig å belyse hvilket forhold kulturminner og kulturlandskap har til elver og vann.

Arkeologene har først og fremst ansvar for minnene for forhistorisk tid og middelalder (tiden før 1537). I noen tilfelle registrerer de også minner fra nyere tid og minner uten sikker datering. Den vanligste typen kulturminner som hører under arkeologenes ansvarsområde, er steinalderboplasser, gravhauger eller -røyser, husttufter, fangstanlegg (dyregraver o.a.) og jernutvinningsplasser.

De øvrige faste kulturminnene fra nyere tid registreres av etnologer og samisk-etnografer. Grensen framover i tid er satt til 1. verdenskrig, men ofte er det naturlig også å ta med andre minner. Den vanligste typen kulturminner fra nyere tid er gårdsanlegg og setre, veier og broer, anlegg for tømmerfløting, vassdrevne kverner og sager og minner knyttet til samiske næringer f.eks. boplasser, fangstanlegg for villrein og offerplasser.

Styringsgruppen som setter opp rammer for de kulturhistoriske undersøkelsene og samordner denne delen av prosjektet, består av:

Førsteantikvar, Øivind Lunde (formann)

Riksantikvaren, Oslo.

Førstekonservator, Arne B. Johansen,

(vararepr. 1978-79, medlem fra 1980.)

DAIK/Arkeologisk Museum i Stavanger.

Konservator, Johan A. Kalstad

Tromsø Museum.

Professor Sverre Marstrander

DAIK/Universitetets Oldsaksamling, Oslo.

Førstekonservator, Kristen R. Møllenhuis

(medlem 1978-79)

DAIK/Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab, Museet, Trondheim

Konsulent, Rolf Selrod

Det Kongelige Miljøverndepartement, Oslo.

Prosjektleder, Egil Mikkelsen (sekretær)

Universitetets Oldsaksamling, Oslo.

-

Konservator, Anne-Berit Ø. Borchgrevink,

(vararepr.)

Riksantikv./Inst. for folkelivsgransking, Univ. i Oslo.

Konservator, Arthur Fasteland

(vararepr. fra 1980)

DAIK/Historisk Museum, Bergen.

Vit.ass., Dikka Storm

(vararepr.)

Tromsø Museum.

3. INNHOLD

1. Registrering av verneverdier i de 10-års vassdrag	s. 5
2. Forord	s. 7
3. Innhold	s. 9
4. Sammendrag	s. 11
4.1. Undersøkelsesområdet	s. 11
4.2. Registreringene	s. 11
4.3. Registrerte kulturminner	s. 12
4.4. Verneverdier	s. 12
5. Undersøkelsesområdet	s. 15
5.1. Topografi	s. 15
5.2. Klima	s. 16
5.3. Jordbunnsforhold	s. 17
5.4. Fisk, vilt	s. 17
6. Registreringene	s. 18
6.1. Tidligere registreringer og undersøkelser i Høylands- vassdraget	s. 18
6.2. Registreringer i forbindelse med 10-års vern av Høylandsvassdraget	s. 19
7. Kulturminner	s. 22
7.1. Innledning	s. 22
7.2. Arkeologiske kulturminner i Høylandsvassdraget ..	s. 23
8. Arkeologiske verneverdier i Høylandsvassdraget	s. 52
8.1. Innledning	s. 52
8.2. Gravhauger/gravrøyser	s. 53
8.3. Dyregraver	s. 57
8.4. Holveger	s. 58
8.5. Jernvinneanlegg	s. 59
8.6. Bautasteiner	s. 60
8.7. Ødegård	s. 61
8.8. Samiske kulturminner	s. 62
9. Arkeologiske funn fra Høylandsvassdraget	s. 63
9.1. Funn fra steinalder	s. 63

9.2. Funn fra eldre jernalder	s. 63
9.3. Funn fra yngre jernalder	s. 64
9.4. Funn fra middelalder	s. 66
10. Litteratur	s. 67
11. Lokaliseringskart	s. 69
12. Illustrasjoner	s. 75

4. SAMMENDRAG

4.1. Undersøkellesområdet.

Høylandsvassdragets nedbørfelt omfatter 551 km² som ligger i Høylandet og Overhalla kommuner i Nord-Trøndelag. En bred nord-sørgående skogkledt dal dominerer landskapsbildet. I dalbunnen er det et omfattende jordbruk.

Innenfor vassdraget er det flere store vatn og elva skifter navn mellom disse vatna. Hovedelvas utløp i Namsen ligger 25 km Ø for Namsos og 21 km V for Grong. Rv. 17 løper gjennom dalen. Vegnettet er ellers godt utbygd med skogsbilveger. Det foregår betydelig skogsdrift innenfor nedbørfeltet. Høylandet er reinbeitedistrikt og et av de sentrale sør-samiske bosetningsområder.

Det er tettsteder på Høylandet og Skogmo med en del industriarbeidsplasser. Klimatisk har Høylandsvassdraget både oseaniske trekk (forholdsvis høy årsnedbør) og kontinentale trekk (varme somre, kalde vintre). Kornet modnes i dalbygdene innenfor vassdraget. Så å si all jordbruksjord er marine avsetninger. Et par morener er også utnyttet til jordbruksformål.

4.2. Registreringene.

Høylandsvassdraget er etter måten godt registrert m.h.t. arkeologiske kulturminner i de sentrale jordbruksområder. De eldste opptegnelser over kulturminner går tilbake til 1700-tallet. I de senere år er det foretatt omfattende registreringer i forbindelse med utgivelse av Økonomisk Kartverk i Overhalla kommune. I Høylandet kommune er det også foretatt registreringer som man har kunnet bruke i denne rapporten (Jo Skarland). Det er videre gjort spesielle opptegnelser for enkelte kulturminnekategorier som jernvinner og samiske kulturminner.

I forbindelse med 10-års vern av Høylandsvassdraget er det lagt vekt på å registrere i utmarksområder. En del av registreringene har foregått i samarbeid med registrering for Økonomisk Kartverk i nordre del av Høylandet kommune. Feltarbeidet fant sted sommeren

1981. Ansvarlig for registreringene har vært prosjektleder Lars F. Stenvik med studenter som assistenter. Det er utført ca. 7 ukeverk feltregistreringer.

Såvel økonomisk som tidsmessige rammer har influert på opplegget for registreringer. Videre har aktuelle utbyggingsplaner innen vassdraget vært bestemmende for hvor man har registrert og ikke minst har faglig vurdering hatt betydning for prosjektet.

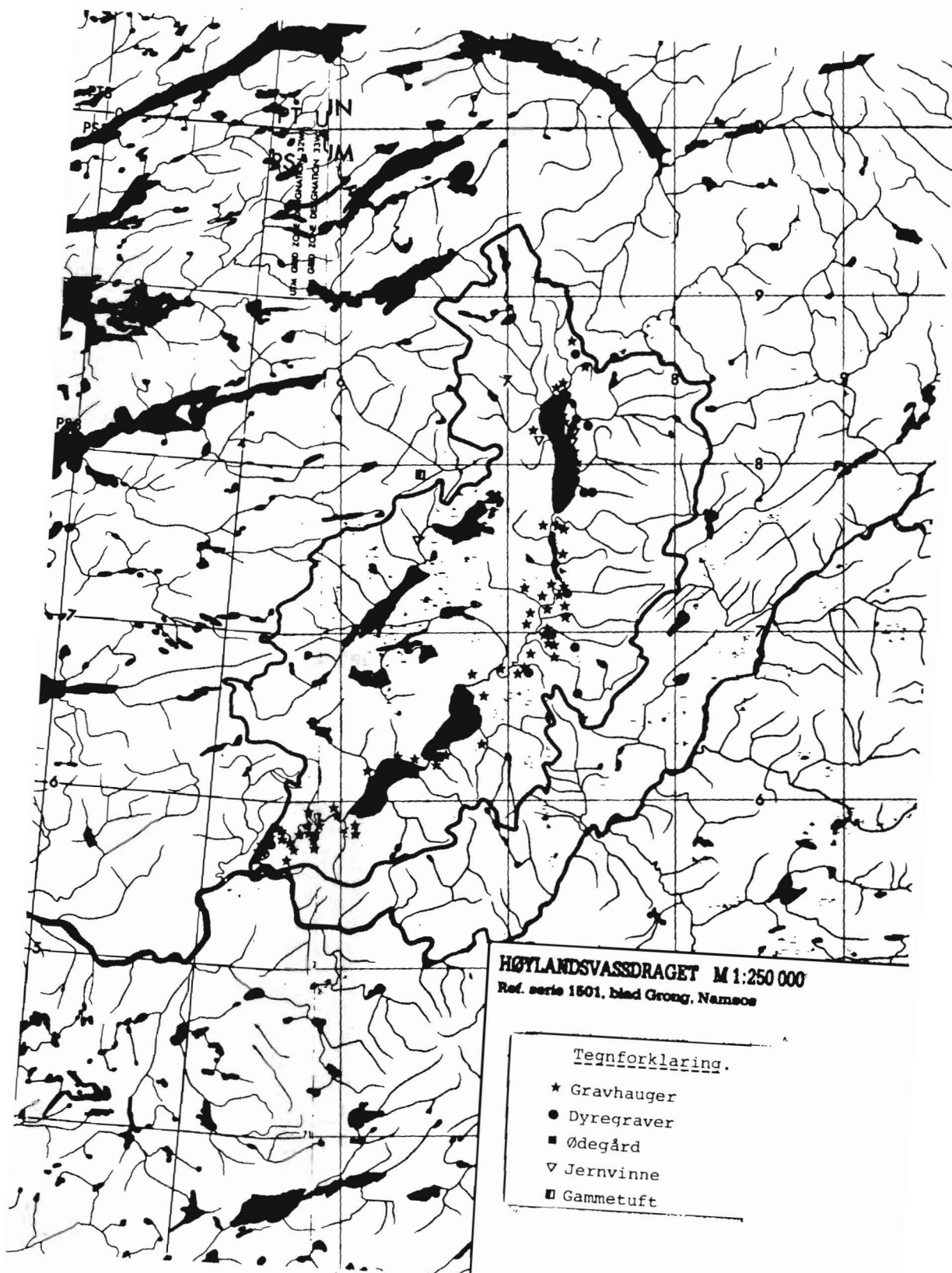
4.3. Registrerte kulturminner

<u>Kulturminnetype</u>	<u>Lokaliteter/funngrupper</u>	<u>Enkeltojekt</u>
Gravhauger	74	> 268
Dyregraver	13	> 34
Holvegtraséer	3	3
Jernvinneanlegg	8	8
Bautasteiner	2	2
Ødegårdsanlegg	1	1
Samiske kulturminner	3	3
Funn fra steinalder	5	5
Funn fra eldre jernalder	46	> 46
Funn fra yngre jernalder	<u>68</u>	<u>> 68</u>
	224	> 441

4.4. Verneverdier.

Oversikten i kapitlet foran viste at det fins en betydelig mengde kulturspor innenfor vassdragets grenser. Antallet til tross; det er all grunn til å tro at en rekke kulturminner er underrepresentert og at kulturminnetyper som egentlig finnes innen nedbørfeltet ikke er kommet med i denne rapporten. Det er i den sammenheng rimelig å tro at en del steinalderboplasser må finnes i området.

Det er grunn til å tro at Høylandsvassdraget kan være representativt for dalbygdene i Indre Namdalen, når det gjelder kulturminnebeholdningen. Her fins således de typer kulturminner som ser ut til å

være vanlig i dette distriktet. Ut fra en slik representativitetsanskuelse må man kunne hevde at Høylandsvassdraget er verneverdig.

Skal man trekke fram spesielle kulturminner innen nedbørfeltet, kan det være rimelig å trekke fram alle gravhaugene. Det er kjent i alt 268 gravhaguer innenfor dette området, og det er et betydelig antall. Når man i tillegg positivt vet at mange gravhauger er fjernet, blir dette enda mer imponerende. Vassdrag som er 6-7 ganger større i utstrekning i Trøndelagsregionen har bare halvparten så mange gravhauger. - Dette setter Høylandsvassdraget i en særstilling etter som man her kan studere relasjoner mellom gravhauger og gårder i et større område. Inntrykket er at hver gård har hatt sitt gravfelt. Flere av gravhaugene er fagmessig undersøkt og disse utgravningene har gitt resultat som er av fundamental betydning for forståelsen av samfunnsforhold i Namdalen i eldre og yngre jernalder. De gravfunn som er gjort i området, har videre dannet grunnlag for diskusjoner om handelsveier mellom Trøndelag og Sverige i jernalderen. Man kan uten videre si at dette materialet er noe av det viktigste som er kjent i Trøndelag fra disse tidsperiodene. Det er viktig at dokumentasjonsmaterialet fins intakt slik at fremtidens arkeologer kan teste de resultater dagens forskning har kommet fram til.

Et annet kulturminne kan man likeledes trekke fram som spesielt verneverdig innenfor Høylandsvassdragets nedbørfelt: Ødegårdsanlegget på Rinnmoan/Eid. Her står man etter all sannsynlighet overfor et gårdsanlegg der situasjonen er fastfrosset i seinmiddelalderen. Undersøkelser har vist at bosetningen trolig går langt tilbake i forhistorisk tid. At man oppfatter slike ødegårdsanlegg som viktige henger sammen med at de aller fleste gårder fra forhistorisk tid har vært i kontinuerlig drift eller gjenryddet etter krisen i middelalderen. Dette har medført at sporene etter den eldre bosetningen er ødelagt gjennom dyrkingsarbeid osv. I studiet av fortiden er det viktig at alle de element som tilhørte det daglige liv er med i regnskapet. På et ødegårdsanlegg har man sjansen til å få med svært mange av disse elementene.

Som en siste gruppe spesielle verneverdige kulturminner må man ta med de samiske kulturminner. Høylandsvassdraget inneholder høyst sannsynlig mange samiske kulturminner. Man vet svært lite om sør-samenes historie. De fysiske spor etter deres næringsutøvelse kan gi

viktige opplysninger om deres historie og kultur som aldri er nedfelt i skriftlige kilder. Det vil trolig bli en av de viktigste områder for arkeologien i framtiden å framskaffe de data som kan fortelle om denne kulturformen.

Flere av kulturminnene i Høylandsvassdraget ligger slik til og er i en slik forfatning at de kan nyttes i undervisningssammenheng.

5. UNDERSØKELSESONMRÅDET

5.1. Topografi.

Høylandsvassdragets nedbørfelt omfatter 551 km². Dette ligger i Høylandet og Overhalla kommuner i Nord-Trøndelag fylke. Topografisk består nedbørfeltet av et bredt dalføre som går i retning N-S. Dalføret er omkranset av skogkledte åser. Skoggrensa er relativt lav ettersom avstanden til kysten er liten. Hoveddalen er oppfylt av store løsvasetninger som har gitt grunnlag for omfattende jordbruk.

Innenfor vassdraget er det flere store vatn. I et sidedalføre mot V ligger således Almåsgrønningen, Storgrønningen og Elgsjøen. I hoveddalføret ligger Øyvatnet, Flakkan, Grungstadvatnet og Eidsvatnet på rekke og rad. Hovedelva skifter navn mellom de forskjellige vatna. Mellom Flakkan og Grungstadvatnet heter den Søråa, mellom Grungstadvatnet og Eidsvatnet går den under navnet Eida og endelig kalles den Bjøra fra Eidsvatnet til samløpet med Namsen ved Skogmo i Overhalla.

Hovedelvas utløp i Namsen ligger 25 km Ø for Namsos og 21 km V for Grong. Rv. 17 løper gjennom dalen. Vegnettet er ellers godt utbygd med bl.a. skogsbilveger innover mot fjellområdet. Fjellområdene nyttes til beite i tillegg til skogsdrift. Høylandet er reinbeitedistrikt og således et av de sentrale områder for reindrif i det sør-samiske område.

Det der en viss tettstedsutvikling i Høylandet og Skogmo, der det er etablert industri.

5.2. Klima.

Nedbørfeltet til Høylandsvassdraget ligger i et område som har både kontinentale og oseaniske klimainnslag. Dette gir seg igjen utslag i spesiell flora. Innenfor nedbørfeltet er det to nedbørstasjoner i Overhalla og Høylandet. For disse stasjoner er følgende gjennomsnittstall beregnet for perioden 1895-1943 (Nedbøren i Norge 1949).

	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D	Årsgj.sn.
Overhalla	137	115	95	65	61	69	79	93	135	122	127	114	1212 mm
Høylandet	124	105	92	54	52	61	77	90	123	109	122	110	1119 mm

Årsnedbøren er dermed relativt høy noe som kan kalles et oseanisk trekk. Til sammenligning kan nevnes at årsnedbøren i Sørli bare er på 657 mm. Når det gjelder temperatur så foreligger det målinger fra klimastasjonen i Høylandet. Den kan være representativ for flatbygdene innenfor Høylandsvassdragets nedbørfelt.

Følgende gjennomsnittstemperaturer er beregnet:

J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D	Årsgj.sn.
-7,3	-6,5	-3,4	2,4	7,5	11,9	15,1	13,4	9,0	4,0	-0,5	-3,9	3,5

(Bruun 1967).

Av dette kan man notere at Høylandet har relativt kalde vintre og varme somre, noe som brukes som indikasjon på kontinentale klimatiske forhold.

I et bosetningshistorisk perspektiv er særlig gjennomsnittstemperaturen for månedene juni-september interessant ettersom det kan fortelle om mulighetene for å få modnet korn. Man regner med at steder med en gjennomsnittstemperatur på under 11°C for disse måneder er uegnet til kornproduksjon. Det er beregnet at denne gjennomsnittsn for Høylandet er ca. 12,3°C, altså godt over denne minimumsgrensen (Sandnes 1971, 14).

5.3. Jordbunnsforhold.

Størstedelen av nedbørfeltet tilhører et kaledonisert grunnfjellsområde, Grongkulminasjonen. Undergrunnen består av granitt og granodioritt. Ø for de store vannene i nedbørfeltet ligger kombro-siluriske sedimenter (Øievatnet ligger innenfor dette feltet) som hovedsakelig består av glimmerskifer tilhørende Bindal-synklinalen (Birkeland 1958).

Løsavleiringene i dalbunnen består av sortert materiale. Det er overveiende marine avsetninger. Øvre marine grense ligger på 150-160 m o.h. Like etter at innlandsisen var smeltet bort, var det fjordforbindelse mellom Høylandet og Foldenfjorden (Kongsmoen).

På eidet mellom Grungstadvatnet og Eidsvatnet ligger en markert isranddannelse, en morene som består av et korttransportert sortert materiale. Morenen går tvers over dalen og er gjennomskåret av elva Eida. Morenen er 20-30 m høy. En mindre israndavsetning fins ved S-enden av Øyevatnet.

De glasifluviale avsetningene ligger asymetrisk i dalføret, idet Ø-siden av dalen er rik på slike avsetninger i motsetning til V-siden. Dette henger sammen med istidsdreneringen. Innlandsisen hellet mot V og iselvene møtte havet på Ø-siden av dalføret. Her ligger store deltaer særlig V for Skarlandsfjellet, hvor øvre mariegrense er målt til 153 m o.h. (NOU 1976:15, 131).

5.4. Fisk, vilt.

Høylandsvassdraget er et sidevassdrag til Namsenvassdraget og således et betydelig laksevassdrag. Laksen har til alle tider trolig betydd mye for næringsgrunnlaget i Namdalen. Høylandet er videre et av de distrikter det årlig felles mest elg. Av annet jaktbart vilt kan trekkes fram hare og rype. I fjellvatna foregår fiske særlig etter ørret.

6. REGISTRERINGENE

6.1. Tidligere registreringer og undersøkelser i Høylandsvassdraget.

Allerede på 1700-tallet ble de første opptegnelser om arkeologiske kulturminner i undersøkelsesområdet foretatt. Pioneren her som mange andre steder var Gerhard Schøning, som på sine reiser noterte opplysninger om gravhager og funn. I hans beretninger fra disse reisene er bl.a. et kapittel om en reise til "Overhalden" (Schøning 1779, 135). Schøning omtaler bl.a. gravhauger på Himo, Almdal, Flått, Tyldum, Kjølstad, Brembu og Skarland. Dessuten beskriver han en bautastein som fremdeles står på Grungstad.

På andre halvdel av 1800-tallet har K.Rygh laget en oversikt over funn og fornminner i området (K.Rygh 1879). Denne bygger delvis på Schønings opptegnelser.

Th.Petersen drev i begynnelsen av dette århundre omfattende utgravninger i Overhalla. Han undersøkte således gravfeltene på Risvik og Skogmo.

I de senere år er det foretatt flere registreringer av faste kulturminner innenfor vassdraget. Først kan man nevne Jo Skarlands registreringer i Overhalla. Han har beskrevet og kartfestet (1:50 000) alle kjente kulturminner i Høylandet kommune (Skarland 1975).

Overhalla kommune ble i 1971-72 arkeologisk registrert i forbindelse med utgivelsen av Økonomisk Kartverk.

Innenfor nedbørfeltet er det dessuten foretatt registreringer av spesielle kulturminnetyper. K.Mørkved har således registrert jernvinneplasser i Overhalla og Høylandet (Mørkved 1967). Samme mann har også registrert dyregraver innenfor området.

En del samsike kulturminner er registrert av Jæger-Leirvik. Han har spesielt vært opptatt av offersteder og gravplasser (Jæger-Leirvik, 1964).

En del forskere har satt alle funn og registreringer i en historisk sammenheng. Det gjelder bl.a. Sverre Marstrander som i sin oversikt over Trøndelags historie påviser kontakt mellom Namdalen og Sverie i jernalderen (S.Marstrander 1954).

Siden har Jørn Sandnes gitt en bred framstilling av bosetningsutviklingen i Namdalen i forhistorisk tid i "Namdalens historie til år 1600" (Sandnes 1965).

De siste som har behandlet områdets forhistorie i et bredere perspektiv er Oddmunn Farbregd og Kristian Pettersen. Farbregd har sett funn og fornminner i relasjon til landstigning og handel (Farbregd 1979). Pettersen har tatt opp økonomiske forhold i jernalder til bred drøfting (Pettersen 1980).

6.2. Registreringer i forbindelse med 10-års vern av Høylandsvassdraget.

De registreringene som er utført for dette prosjektet er bestemt av flere faktorer. For det første har Miljøverndepartementet definert intensjonen med undersøkelsene. Det er med henblikk på framtidig kraftutbygging undersøkelsene er iverksatt. Opplegget for registreringene hadde blitt et annet om det f.eks. var potensiell hyttebygging som var årsak til disse utredningene.

Lov om kulturminner av 9. juni 1978 nr. 50, er basis for alle registreringer av fornminner. Alle fornminnetyper som er nevnt i denne loven er fredet. Det er derfor disse fornminnene registreringene har søkt å påvise.

Disse registreringene har det vært nødvendig å tilpasse en økonomisk og tidsmessig ramme.

Den faglige innsikt har videre vært bestemmende for registreringenes utforming.

Alle disse momentene som er nevnt ovenfor, har den naturlige konsekvens at man må foreta prioriteringer i registreringsarbeidet. Det har ikke vært mulig å foreta registreringer i hele vassdraget. Registreringene i forbindelse med 10-års vernede vassdrag må derfor på ingen måte oppfattes som fullstendig. De kan gi en indikasjon på hva som fins av kultruminner.

Det er nødvendig å omtale de prioriteringer som er foretatt nærmere.

De arkivdata DKNVS, Muséet på forhånd satt inne med dekket for det meste lavereliggende deler av vassdraget eller for å si det med andre ord: Der den menneskelige aktivitet i dag er størst (p.g.a. jordbruk).

Det ble derfor lagt relativt stor vekt på registreringer i utmarksområder ved registreringene i forbindelse med 10-års vern av Høylands-vassdraget.

På denne måten kunne man samtidig forsøke å få en større bredde i fornminnebestanden. Det er nemlig all mulig grunn til å tro at "utmarks-fornminner" er sterkt underrepresentert i forhold til gravhauger f.eks. som er lettere å finne både fordi de som regel ligger i bebodde områder, men også fordi de rent fysisk vises bedre enn en steinalderboplass som bare kan lokaliseres ved et spadestikk.

En del av registreringene er foregått i samarbeid med registrerig av nordre del av Høylandet kommune for Økonomisk Kartverk.

Aktuelle vasskraftutbyggingsprosjekt har hatt betydning for hvor registreringene er satt inn. Områder som kan bli neddemt eller på annen måte bli berørt av en framtidig utbygging er prioritert. Generelt kan man si at områder i en viss nærhet av elver og vann har vært "interessante" ut fra Miljøverndepartementes målsetting med registreringene.

Dette har man allikevel ikke vært blindt bundet av. Man har forsøkt å legge et vidt kulturgeografisk perspektiv på registreringene. Det er f.eks. ikke riktig å hevde at bare de fornminner som blir liggende under vann etter en vassdragsregulering er berørt av utbyggingen. Fornminner kan ligge et godt stykke unna vannkanten og allikevel er det til syvende og sist relasjonen til vann som er utslagsgivende for plasseringen av fornminnet. Fornminner og vann er deler av et kulturlandskap. Endres landskapet endres også fornminnene.

Registreringene har stort sett foregått ved at grupper på to personer har gått over deler av nedbørfeltet etter anvisning av den ansvarlige leder. Det er lett etter synlige såvel som ikke synlige fornminner. Til den siste gruppen hører steinalderboplasser. For å finne slike fornminner har man foretatt en rekke prøvestikk på egnede steder. Det som avslører en steinalderboplass er kombinasjo-

nen av trekull og/eller avslag fra redskapsproduksjon i stein. En del synlige fornminner er også sjekket ved hjelp av spådestikk. Det kan f.eks. på overflaten være vanskelig å avgjøre om det dreier seg om en trekullmile eller en dyregrav. Her vil et spådestikk avgjøre dette.

Selv om man går systematisk rundt på leting etter fornminner, vil man aldri finne alle spor etter menneskelig aktivitet i terrenget. I mange tilfelle er det tilfeldigheter som avgjør om man oppdager en steinalderboplass f.eks. Derfor kan man med sikkerhet si at det innenfor nedbørfeltet til Høylandsvassdraget fins flere fornminner enn de vi har registrert. Eller sagt med andre ord: Har man klart å påvise en type fornminner, er det overveienede sannsynlig at det fins flere enn de registrerte eksemplarene.

Det er på denne måten registreringene i forbindelse med 10-års vern av Høylandet må brukes. Registreringene viser et utsnitt av det som finnes innefor nedbørfeltet ikke mengden av fornminner. Dette utsnittet er heller ikke proporsjonalt etter som undersøkelsesintensiteten er ulik for de forskjellige fornminnetyper. Gravhauger er etter alt å dømme overrepresentert.

Registratorene har fått god hjelp av lokalbefolkningen, slik hjelp er helt uunnværlig i disse registreringene. Det vil fanvne for vidt å nevne alle som har gitt opplysninger, de skal imidlertid alle takkes.

Ansvarlig for registreringene har vært prosjektleder Lars F. Stenvik. Assistenter i feltarbeidet har vært Anne Gaustad, Gunnar Stenvik og Øyvind Thomassen.

Feltarbeidet er foretatt i løpet av sommeren 1981, og det er utført ca. 7 ukeverk registreringer.

7. KULTURMINNER

7.1. Innledning.

Lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner har vært bestemmende for hvilke kulturminner som er registrert. §4 i denne loven slår fast hvilke kulturminner som er fredet. I listen gjengitt i kap. 7.2. er alle de kulturminner det har vært mulig å få rede på, ført opp.

Kulturminnene er gitt fortløpende nummerering nedstrøms vassdraget.

Kulturminnene er angitt ved stedsnavn. Etter stedsnavnet/gårdsnavnet, er det ført opp hvilket kartblad kulturminnet fins på. Dette firesifrede tallet med romertall I-IV etter viser til kartbladnummer i M711-serien, målestokk 1:50 000. Kulturminnene er så langt det har vært mulig, stedfestet ved UTM-koordinater (for nærmere orientering om dette se kartbladenes nedre kant). Disse koordinatene er relativt grove slik at kartfestningene blir noe unøyaktig. Det er gitt en kort beskrivelse av de enkelte kulturminner eller kulturminnefelt. Under disse beskrivelsene er det oppgitt kilde for opplysningene (se litteraturliste bak).

Bakerst i rapporten vil man finne lokaliseringskart for de forskjellige kulturminnene. I tilknytting til kap. 4, er det utarbeidet kart som viser alle arkeologiske kulturminner i Høylandsvassdraget.

Funn er datert til arkeologiske perioder:

Steinalder	- 1500 f.Kr.
Bronsealder	ca. 1500 f.Kr. - 500 f.Kr.
Eldre jernalder	ca. 500 f.Kr. - 600 e.Kr.
Yngre jernalder	ca. 600 e.Kr. - 1000 e.Kr.
Merovingertid	ca. 600 e.Kr. - 800 e.Kr.
Vikingtid	ca. 800 e.Kr. - 1000 e.Kr.
Middelalder	ca. 1000 e.Kr. - 1537 e.Kr.

8. Øie 1824 III UTM 753 821
Dyregrav.
På Litlfuggelmyra på Kvennmoen av Øie, er en dyregrav igjenfylt ved dyrkingsarbeid omkring 1962 (G.Stenvik 1981).
9. Øie 1824 IV UTM 742 872
Dyregraver.
På Sundodden av Øie ligger 4 dyregraver på Østmyra, ca. 350 m fra det gamle våningshuset på reinsslakteriet (G.Stenvik 1981).
10. Øie 1824 IV UTM 760 873
Ca. 225 m SSØ for Grønlifjellets S-ligste topp og ca. 165 m Ø for Johannes Flakkens hytte, ligger 3 dyregraver (G.Stenvik 1981).
11. Øie 1824 III UTM 738 817
Rester av blesterplass.
Ca. 95 m VSV for våningshuset på Rydningen er det funnet rester av en blesterplass (G.Stenvik 1981).
12. Øie
Jernvinneplass.
Nede ved Øievatnet er det funnet atskillig slagg i årenes løp (Mørkved 1967).
13. Øiesetra
Jernvinneplass.
Ved Øiesetra skal det være en gammel jernvinneplass (Mørkved 1967).
14. Øie
Funn fra eldre jernalder (T 6325).
På Øie er det funnet en beltestein av kvarts som må dateres til eldre jernalder.
15. Øie
Funn fra yngre jernalder (T 1375).
På Øie er det funnet en skålforma spenne av bronse med avtrykk av tøy.
16. Hognes 1824 III UTM 717 823
Gravhauger
På Stokkmyrmoen ca. 150 m N for hytta til T.Morsling, ligger 4 hauger lett synlig (G.Stenvik 1981).

17. Hogneselva
Jernvinneplass.
Ved Hogneselva er det funnet en slagghaug (Mørkved 1967).
- 17b. Hognesetran 1824 II UTM 692 818
Samisk kulturminne.
Ved Hognesetran skal det være en gammel samegrav (Jæger-Leirvik 1964, 119).
18. Kjølstad 1824 III UTM 742 799
Gravhauger.
På Årvollodden ca. 60 m NØ for hytta til Oddlaug Haugberg, ligger 2 lett synlige hauger (G.Stenvik 1981).
19. Kjølstad 1824 III UTM 739 809
Gravhaug.
Ca. 90 m NV for Samvirkelaget, ligger en klart markert rundhaug med en forsenkning i toppen (G.Stenvik 1981).
20. Kjølstad 1824 III UTM 738 810
Gravhaug.
Ca. 210 m NV for Samvirkelaget ligger en godt synlig gravhaug (G.Stenvik 1981).
21. Kjølstad 1824 III UTM 740 808
Gravhaug.
På Jakobmoen rett N for hytta til Jon Kjølstad, ligger en lett synlig gravhauglignende formasjon. Noe usikkert fornminne (G.Stenvik 1981).
22. Kjølstad 1824 III UTM 746 789
Dyregraver.
Ved Hesjegolvat ca. 825 m SSØ for S-ligste brufeste på Rv. 17 over Grønlielva, ligger 3 dyregraver (G.Stenvik 1981).
23. Kjølstad
Funn fra yngre jernalder (tapt).
På Kjølstad er det funnet et økseblad i en haug før 1774 (Opplyst ved G.Schøning).

32. Flått

Funn fra yngre jernalder (Haz 43273).

På Flått er det funnet stykke av skålforma spenne. Oppbevares i Statens Historiska Museum, Stockholm.

33. Flakken 1824 III UTM 735 727

Gravhauger.

På kanten av innmarka til Råmoen på Ø-siden av Søråa, ligger 3 gravhauger (Skarland 1981).

34. Flakken 1824 III UTM 730 730

Gravhauger.

Ca. 60 m NV for husene på Flakken, ligger tre gravhauger (Skarland 1975).

35. Flakken

Funn fra yngre jernalder (Tapt).

På Flakken er det funnet et par skålformede spenner som siden er forsvunnet (Arkivoppl.).

36. Råum 1824 III UTM 735 716

Gravhauger.

Langs skogsbilvegen Råum - Bærbekken, ca. 400 m Ø for husene på Råum, ligger 4 gravhauger (Skarland 1975).

37. Råum 1824 IV UTM 732 751

Gravhauger.

På platået mellom T-myra og elvebakken ved den gamle rideveien mellom Halbostad og Råum, ligger 2 store gravhauger (Skarland 1975).

38. Råum 1824 III UTM 736 728

Gravhauger.

Ved skogbruksvegen mellom Råum og Råmoen, ligger 4 hauger (Skarland 1975).

39. Råum 1824 III UTM 735 726

Dyregraver.

Ca. 60 m Ø for Søråa, ligger 4 dyregraver (Skarland 1975).

40. Råum

Funn fra yngre jernalder (T 6143).

På Råum er det funnet et økseblad i en haug. Samtidig ble det funnet en spydspiss som er tapt. I en annen haug er det funnet en spydspiss og et økseblad som likeledes er tapt (arkivoppl.).

41. Almås

1824 III UTM 711 725

Gravhaug

Like ved Almås ligger en noe usikker gravhaug (Skarland 1975).

42. Almås

Funn fra yngre jernalder (T 80).

På Almås er det funnet et økseblad fra vikingtid.

43. Almås

Funn fra yngre jernalder (T 81).

På Almås er det funnet et økseblad fra sein vikingtid og et annet økseblad fra merovingertid.

44. Almås

Tapt funn fra yngre jernalder.

På Almås er det funnet en sverdknapp og en spydspiss som er kommet bort (arkivoppl.).

45. Skarland

1824 III UTM 735 713

Gravhauger.

Ved skogsbilvegen Nyenget - Raumyrmoen, ligger 2 gravhauger 6 m i tverrmål (Skarland 1975).

46. Skarland

1824 III UTM 725 714

Gravhaug.

Ca. 250 m S for Skarland ligger en liten gravhaug, 3 m i tverrmål (Skarland 1975).

47. Skarland

Jernvinneplass.

Ved Bardikmyra skal det ligge en gammel jernvinneplass (Mørkved 1967).

48. Skarland

Funn fra yngre jernalder (T 13379).

På Skarland er det funnet et enegget sverd, spydspiss, knivblad og brente bein. Funnet kan dateres til vikingtid.

49. Skarland

Funn fra yngre jernalder (T 15147).

På Skarland er det funnet et enegget sverd, spydspiss, økseblad og 2 stykker av et sigd- eller ljåblad. Funnet stammer trolig fra overgangen merovingertid - vikingtid.

50. Skarland

Funn fra yngre jernalder (T 15156).

På Skarland er det funnet 2 større bruddstykker av et enegget sverd, et økseblad og ildflint. Funnet kan dateres til merovingertid.

51. Skarland

Funn fra yngre jernalder (Tapt).

På Skarland er det funnet flere økseblad, sverd, nøkler og hengsler i forbindelse med dyrkingsarbeid. Dette er siden kommet bort. (Arkivoppl.).

52. Romstad 1814 III UTM 721 721

Gravhauger.

Ca. 200 m V for den gamle bygdeveien over Brennbakkan, ligger 3 gravhauger (Skarland 1975).

53. Romstad

Funn fra steinalder (Tapt).

På Romstad er det funnet en skafthulløks som siden er gått tapt.

54. Romstad

Funn fra yngre jernalder (T 1373-4).

På Romstad er det funnet en skålforma bronsespenne, en likearmet spenne og flere perler.

55. Høylandet kirke

Teppe fra Middelalderen.

Over koret i Høylandet kirke ble det i forrige århundre funnet et vevd teppe, såkalt refil med figurframstillinger. Teppet stammer fra 100- eller 1200-tallet (DKNVS arkiv).

56. Okstad 1824 III UTM 715 710
Gravhauger.
Ca. 3-400 m V for bebyggelsen på Okstad, ligger 2 gravhauger (Skarland 1975).
57. Kjølrum 1824 III UTM 727 698
Gravhauger.
Ca. 100 m ovenfor skogsbilvegen i Kjølrumlia, ligger 3 gravhauger (Skarland 1975).
58. Kjølrum 1824 III UTM 727 702
Gravhauger.
Ca. 800 m ØSØ for Kjølrum, ligger 2 gravhauger henholdsvis 8 og 12 m i diameter, ved en skogsbilveg (Skarland 1975).
59. Kjølrum 1824 III UTM 728 698
Gravhauger.
På N-siden av Hamptjørnmyra, ligger 2 gravhauger (Skarland 1975).
60. Kjølrum 1824 III UTM 743 693
Dyregraver.
Ved Tettvettmoen ved enden av skogsbilvegen, ligger 2 dyregraver (Skarland 1975).
61. Kjølrum 1824 III UTM 728 697
Dyregraver.
Ved Hamptjørnmyra ligger 2 dyregraver (Skarland 1975).
62. Kjølrum
Funn fra yngre jernalder (tapt).
På Kjølrum er det funnet et økseblad, sigdblade og knivblade før 1774 i en haug (oppl. av G.Schøning).
63. Børstad 1824 III UTM 726 705
Gravhauger
På Børstad har det vært et gravfelt bestående av 7 hauger; de fleste er visstnok fjernt i forbindelse med dyrking (Skarland 1975).
64. Brembu 1824 III UTM 730 687
Gravfelt.
På begge sider av fylkesvegen Brøndbo - Gartland, ligger et gravfelt bestående av 17 gravrøyser fra 2 - 6 m i tverrmål. Under dyrking er det funnet 2 håndkvernsteiner på stedet (Skarland 1975).

65. Brembu 1824 III UTM 732 695
Gravhaug.
På Småhaugan på Ø-siden av Hamptjørnmyra, ligger en gravhaug 8 m i tverrmål (Skarland 1975).
66. Brembu 1824 III UTM 731 692
Gravhaug.
Ca. 100 m N for fylkesvegen Brøndbo - Gartland, ligger en gravhaug 12 m i tverrmål (Skarland 1975).
67. Brembu 1824 III UTM 738 647
Gravhaug.
Ca. 400 m S for Ottertjørna, ligger en gravhaug 60 m Ø for fylkesvegen (Skarland 1975).
68. Brembu 1824 III UTM 715 694
Gravhauger.
På Mikkeltaugen av Brøndbo (87/4), ligger 2 gravhauger (Skarland 1975).
69. Brembu 1824 III UTM 740 665
Dyregraver.
Ved S-enden av Brynntjørna ligger 3 dyregraver. På V-siden av samme tjern ligger 2 andre dyregraver (Skarland 1975).
70. Brembu
Funn fra yngre jernalder (Tapt).
På Brembu er det funnet skålfonna spenner, jernsaker, sverd, et stort tveegget sverd og spydspiss. Alt er siden kommet bort (arkivoppl.).
71. Tyldum 1824 III UTM 697 679
Gravfelt
På Bekkamoen av Tyldum Lille (97/2), ligger 5 gravhauger som er rester av et felt på 13 gravhauger. Her er en langhaug og en stjerneformet haug (Skarland 1975).
72. Tyldum
Funn fra yngre jernalder (T 2790).
På Tyldum er det funnet et økseblad i en gravhaug.

73. Tyldum

Funn fra yngre jernalder (tapt).

I et "skrin" i en haug er det funnet perler og penger (arkivoppl.).

74. Tyldum

Funn fra yngre jernalder (tapt).

På Tyldum er det funnet klinksøm i en haug. - I en annen haug er det funnet "jernsaker". Alt er tapt.

75. Hammer

1824 III UTM 708 676

Gravhauger.

Ved en sti ca. 700 m S for Hammer, ligger 3 gravhauger (Skarland 1975).

76. Hammer

1824 III UTM 712 684

Gravrøyser.

På Hammer (88/4) ligger 3 gravrøyser (Skarland 1975).

77. Hammer

1824 III UTM 718 679.

Dyregraver.

Ca. 700 m NNV for Storåsen ved Svebekken, ligger 3 dyregraver (Skarland 1975).

78. Hammer

Funn fra steinalder (T19192).

På Hammer er det funnet en såkalt stridsøks av grågrønn bergart fra yngre steinalder.

79. Hammer

Funn fra yngre jernalder (T 2963).

På Hammer er det funnet et sammenbøyd tveegget sverd med hjalter og en ubestemt jernplate. Funnet stammer fra 9.årh.

80. Grongstad

1824 III UTM 685 677

Gravhauger.

Like ved husene på Grongstad (94/3), ligger 2 usikre gravhauger (Skarland 1975).

81. Grongstad

1824 III UTM 684 676

Bautastein.

På tunet til Grongstad 94/1, står en bautastein (gjenreist) som omtales av G.Schøning i 1774 (Skarland 1975).

82. Grongstad

Funn fra yngre jernalder (T 13495).

I en branngrav på Grongstad er det funnet en ufullstendig skålspenne, økseblad, saks av jern, ufullstendig sigdblade og brente bein.

83. Grongstad

Funn fra yngre jernalder (Tapt).

På Grongstad er det funnet en spydspiss i en åker kalt Haugåkeren (akrivoppl.).

84. Mørkved 1824 III UTM 693 668

Gravhauger.

Ca. 300 m S for Mørkved, ligger 2 gravhauger 16 m i diam., 200 m Ø for gården ligger en tredje haug (Skarland 1975).

85. Åvatsmark 1824 III UTM 687 639

Gravfelt.

8 gravhauger ligger på Åvassmoen, en nienede ligger ca. 100 m ovenfor Åvatsmark (90/1) (Skarland 1975).

86. Almåsvatnet

Jernvinneplass.

Ca. 100 m opp for Almåsvatnet langs Langhalsbekken på V-siden av vatnet, ligger en jernvinneplass (Mørkved 1967).

87. Almåsgrønningen

Jernvinneplass.

Ved Holmengsodden i Almåsgrønningen er det funnet slagg etter jernframstilling (Mørkved 1967).

87b. Salmanholet 1724 II UTM 650 808

Samisk kulturminne

Rett N for Salmanholet, ligger en samisk gamleplass.

87c. Krokvatnet 1724 II UTM 65? 82?

På en tange på S-siden av Krokvatnet i Hognesfjellet, er en same-kvinne gravlagt (Jæger-Leirvik 1964).

88. Eidså

Jernvinneplass.

Ved Eidså som renner ut av Almåsgrønningen, er det funnet slagg etter jernutvinning (Mørkved 1967).

89. Eidsmo 1724 II UTM 654 625
Ødegårdsanlegg.
På Rinnmoan av Eidsmo er det registrert 3 åkerreiner og 28 gravrøyser/rydningsrøyser. Her er også registrert 3 tufter og en hulvegtrasé (Christophersen 1977).
90. Eidsmo 1724 II UTM 663 627
Bautastein.
En oppreist bautastein står i utmarka mellom Fløtta og Kastvarpbekken ved den gamle rideveien (Skarland 1975).
91. Eidsmoen
Funn fra yngre jernalder (T 1709).
På Eidsmoen er det funnet bruddstykker av 1 eller 2 eneggede sverd uten hjalt. Funnet i gravrom i en røys. Stammer trolig fra merovingertid.
92. Eidsmoen seter
Funn fra yngre jernalder (Tapt).
På Eidsmoen seter er det funnet et sverd og et stykke av bronse. Dette er siden kommet vekk (arkivoppl.).
93. Eid 1724 II UTM 645 625
Gravhauger.
På toppen av Drageidet ligger 3 gravhauger (Skarland 1975).
94. Eide
Funn fra steinalder (T 14793).
På Eide er det funnet en spydspiss av skifer og et ovalt fiske-søkke med fure.
95. Eid
Funn fra yngre jernalder (tapt).
På Eid er det funnet et sverd, en saks m.m. Dette er siden kommet bort (arkivoppl.).
96. Eid
Funn fra yngre jernalder (T 16741).
På Eid er det funnet et enegget sverd, en spydspiss, ubest. jernfragment og trekull. Funnet kan dateres til 700-tallet.

97. Vika 1724 II UTM 634 626
Gravhaug.
Tett ved en steinbygning på Vika (92/4), ligger en gravhaug (Skarland 1975).
98. Vika
Funn fra yngre jernalder (T 17997).
På Vika er det funnet en spydspiss av jern fra yngre jernalder.
99. Setran 1724 II UTM 615 619
Gravhauger.
Ca. 110 m NV for låven på Setran, ligger 2 gravhauger 10 og 11 m i tverrmål (Overhalla 1976, 284).
100. Setran 1724 II UTM 615 619
Gravhaug
120 m NNØ for låven på Setran (57/4), ligger en tilnærmet rektangulær gravhaug 4 x 1,5 m (Overhalla 1976, 283).
101. Lysberg 1724 II UTM 595 597
Gravrøys.
Ca. 160 m NNØ for låven på Lysberg (56(1)), ligger en 6 m vid gravrøys (Overhalla 1976).
102. Lysberg
Funn fra yngre jernalder (T 6813).
På Lysberg er det funnet et økseblad og spydspiss.
103. Lysberg
Funn fra yngre jernalder (T 7335).
På Lysberg er det funnet en perle av rødbrunt glass og en annen smeltet perle under en gravrøys.
104. Lysberg
Funn fra yngre jernalder (tapt).
På Lysberg er det funnet et sverd i en røys. Sverdet er bortkommet.

105. Gløymem 1724 II UTM 599 592
Gravhaug.
80 m N for NV-hjørne av låven på Gløymen (57/3), ligger en opptil 13 m vid gravhaug (Overhalla 1976, 282).
106. Gløymem
Funn fra yngre jernalder (T 6796).
På Gløymem er det funnet en spydspiss av jern.
107. Gløymem
Funn fra yngre jernalder (Tapt).
På Gløymem er det funnet et bøyleformet redskap med ringer og fal. Dette er siden gått tapt.
108. Flasnes
Funn fra yngre jernalder (T 16142).
På Flasnes er det funnet et tveegget sverd, en spydspiss og et økseblad. Funnet kan dateres til vikingtid.
109. Risvik 1724 II UTM 613 584
Gravfelt.
På høydedraget NØ for Risvik, ligger et gravfelt bestående av minst 21 gravhauger. Minst 13 hauger er fjernet ved dyrkingsarbeid (Overhalla 1976, 287f).
110. Risvik 1724 II UTM 614 585
Gravfelt.
I en S-vendt åker nedenfor gravfeltet på kammen overnfor Risvik, er det påvist en rekke kullgroper, trolig brannbegravelse under flat mark (L.F.Stenvik 1979).
111. Risvik
Funn fra steinalder (T 12321).
På Risvik er det funnet en slipestein av sandstein. Trolig fra steinalder.
112. Risvik
Funn fra eldre jernalder (T 4431).
På Risvik er det i en steinrøys funnet en betalingsring av gull.
113. Risvik
Funn fra eldre jernalder (T 6415-6).
På Risvik er det funnet en beltestein og et kvartsbryne.

114. Risvik

Funn fra eldre jernalder (T 6834-7).

I en gravhaug er det funnet stykker av en usammensatt beinkam, stykker av 2 sammensatte beinkammer, deler av bronsenål, 3 runde beinnåler og stykker av spinnehjul av bein.

115. Risvik

Funn fra eldre jernalder (T 6838).

På Risvik er det funnet stykker av 2 tresidete pilespisser av bein og oddestykke av pilespiss eller nål av bein.

116. Risvik

Funn fra eldre jernalder (T 6839-43).

I en gravhaug er det funnet stykker av en sammensatt beinkam, spinnehjul av bronse, bronsenål med øye, stykker av rund beinnål, deler av flat beinnål og brente bein.

117. Risvik

Funn fra eldre jernalder (T 6844).

I en liten hellekiste på Risvik er det funnt stykker av sammensatt beinkam og brente bein.

118. Risvik

Funn fra eldre jernalder (T 6845).

I en liten hellekiste i en gravhaug er det funnet stykker av en sammensatt beinkam og deler av en flat beinnål.

119. Risvik

Funn fra eldre jernalder (T 6846-49).

I en liten hellekiste i en gravhaug, er det funnet deler av sammensatt beinkam, deler av runde beinnåler, 2 flate beinnåler og 2 spinnehjul av bein.

120. Risvik

Funn fra eldre jernalder (T 6850-51).

I en hellekiste i en gravhaug er det funnet stykker av en usammensatt beinkam, deler av 2 runde beinnåler, stykker av en flat beinnål og brente bein.

121. Risvik

Funn fra eldre jernalder (T 6852-59).

I en gravhaug er det gjort 3 gravfunn. Det ene ble gjort i en stor hellekiste der det ble funnet 2 ubestemmelige jernfragment. Det andre gravfunnet er gjort i en liten hellekiste, der det ble funnet bruddstykker av sammensatt beinkam, deler av runde beinnåler, del av spinnehjul og brente bein. Det tredje gravfunnet ble også gjort i en liten hellekiste. Den inneholdt deler av sammensatt beinkam, deler av en annen sammensatt beinkam, stykker av gjennomboret, rund nål, flat beinnål, spinnehjul av bein, trekarkitt og brente bein.

122. Risvik

Funn fra eldre jernalder (T6861-2)

I en liten hellekiste er det funnet deler av sammensatt beinkam, deler av flat nål og 2 deler av nål eller pilespiss av bein.

123. Risvik

Funn fra eldre jernalder (T 6863).

I en gravhaug på Risvik er det funnet en skjelettgrav i midten og en liten hellekiste sekundært innsatt i haugen.

124. Risvik

Funn fra eldre jernalder (T 6864-68).

I en gravhaug er det gjort 2 gravfunn. I sentralgraven ble det funnet en tveegget spydspiss, en spydspiss med agnorer, en skjoldbule, deler av en stor kniv el. enegget sverd, deler av knivblad og jernfragment. I en sekundærgrav er det funnet bruddstykker av sammensatt beinkam, deler av flat beinnål, fragment av spinnehjul av bein, stykker av kjølniv av bein og brente bein.

125. Risvik

Funn fra eldre jernalder (T 7143).

I en gravhaug er det funnet bruddstykker av en sammensatt kam og brente bein under en steinheller.

126. Risvik

Funn fra eldre jernalder (T 12052).

På Risvik er det funnet et hengebryneformet redskap av skifer.

127. Risvik

Funn fra eldre jernalder (T 12320).

På Risvik er det funnet en litne bredbladet kastespydspiss av jern. 128. Risvik

Funn fra eldre jernalder (T 12321).

På Risvik er det funnet en liten flat slipestein av sandstein. Trolig fra eldre jernalder.

129. Risvik

Funn fra eldre jernalder (T 14476).

På Risvik er det funnet en ildslagningsstein og et kvartsbryne.

130. Risvik

Funn fra eldre jernalder (T 15420).

På Risvik er det funnet et kvartsbryne som kan dateres til eldre jernalder.

131. Risvik

Funn fra eldre jernalder (u.nr.).

I en hellekiste på Risvik er det funnet brente bein. I en annen hellekiste i samme gravhaug, er det likeledes funnet brente bein.

132. Risvik

Funn fra eldre jernalder (u.nr.).

I en gravhaug er det funnet stykker av brent leire.

133. Risvik

Funn fra eldre jernalder (u.nr.).

I en gravhaug på Risvik er det funnet et brannflak og et hellekammer med brente bein.

134. Risvik

Funn fra eldre jernalder (u.nr.).

I en gravhaug er det funnet brente bein under en steinhelle.

135. Risvik

Funn fra eldre jernalder (Tapt).

I en gravhaug skal det være funnet en del jernsaker som siden er gått tapt.

136. Risvik

Funn fra eldre jernalder (Tapt).

I et stort hellekammer i en gravhaug skal det være funnet en gullring og et leirkar.

137. Skjørland 1724 II UTM 578 592

Gravhauger.

190 m SSV for våningshuset på Skjørland (55/2,4) og 30 m ØSØ for veien fram til Skjørland, ligger 2 gravhauger henholdsvis 12 og 13,5 m i diam. Dette er resten av et felt på minst 8 gravhauger (Overhalla 1976).

138. Skjørland

Funn fra eldre jernalder (T 7144).

I en gravhaug er det funnet 2 begravelser fra eldre jernalder. Den ene inneholdt deler av sammensatt beinkam, deler av flat beinnål, deler av rund beinnål og brente bein. Den andre inneholdt bruddstykker av flat beinnål og brente bein. - I sentrum av haugen var en båtgrav fra yngre jernalder.

139. Skjørland

Funn fra eldre jernalder (T 7150).

I en gravhaug er det funnet deler av sammensatt beinkam, deler av sammensatt beinkam m. trekantet håndtak, 2 flate beinnåler, en rund beinnål, spinnehjul av bein, fragm. av beinskje, kjøttkniv av bein og brente bein. I samme haug er funnet deler av 2 kammer, deler av 2 pilespisser og brente bein.

140. Skjørland

Funn fra yngre jernalder (T 7155).

På Skjørland er det funnet en spydspiss, jernbeslag med bronsering, en samling båtsaum og et knivblad i en gravhaug.

141. Skjørland

Funn fra yngre jernalder (T 7159).

På Skjørland er det funnet en samling båtsaum og beslag i en gravhaug.

142. Skjørland
Funn fra yngre jernalder (T 7160).
På Skjørland er det funnet et økseblad, båtsaum beslag og jernlenke i en gravhaug.
143. Skjørland
Funn fra yngre jernalder (T 7163).
På Skjørland er det funnet en jernkrok og klinknagler i en gravhaug.
144. Røttesmoen 1724 II UTM 587 585
Gravhaug.
115 m Ø for våningshuset på Røttesmoen (60/1) og 70 m S for Rv.17, ligger en 18 m vid gravhaug. Her har tidligere minst 5 andre hauger ligget (Overhalla 1976, 300).
145. Røttesmo
Funn fra steinalder (T 18946).
På Røttesmo er det funnet en slipt tykknakket øks av bergart.
146. Røttesmo
Funn fra yngre jernalder (T 6814)
På Røttesmo er det funnet stykker av et enegget sverd med rester av en skjede i en gravhaug.
147. Røttesmo
Funn fra yngre jernalder (T 19522).
På Røttesmo er det funnet et økseblad av jern.
148. Fuglår 1724 II UTM 582 572
Gravhauger.
Ca. 200 m SSV for nærmeste punkt på driftsvegen Fuglår - Fuglårmarka, ligger 4 gravhauger med tverrmål 6,5-10 m (Overhalla 1976, 314).
149. Fuglår 1724 II UTM 583 575
Gravhauger og hulveg.
1 m V for driftsvegen Fuglår-Fuglårmarka og ca. 700 m ØSØ for låven på Fuglår (61/1-6), ligger 3 gravhauger og ca. 45 m av en holvegtrasé (Overhalla 1976, 311).

150. Fuglår 1724 II UTM 582 573
Gravhauger
135 m SV for nærmeste punkt på driftsvegen Fuglår-Fuglårmarka, ligger 3 gravhauger med tverrmål 9-5 m (Overhalla 1976, 309).
151. Fuglår 1724 II UTM 583 574
Gravhaug
30 m V for driftsveien mellom Fuglår og Fuglårmarka, ligger en 10 m vid gravhaug (Overhalla 1976, 308).
152. Fuglår 1724 II UTM 578 583
Gravhaug.
325 m NØ for låven på Fuglår ligger en 12 m vid gravhaug. Dette er den eneste bevarte av et felt på opprinnelig 6 hauger. (Overhalla 1979, 306).
153. Fuglår 1724 II UTM 584 574
Gravhaug.
13 m N for driftsveien fra Fuglår innover Fuglårmarka, ligger en 11 m vid gravhaug (Overhalla 1976, 305).
154. Fuglår 1724 II UTM 576 581
Gravhauger.
13 m NØ for nærmeste hus på Fuglår (61/2), ligger 5 gravhauger med diameter opp til 18 m (Overhalla 1976, 303).
155. Bjørnes 1724 II UTM 564 583
Dyregrav.
3-4 m Ø for gravhaugen ovenfor ligger en dyregrav (Overhalla 1976, 272).
156. Bjørnes 1724 II UTM 564 583
Gravhaug.
Ca. 460 m VNV for låven på Bjørnes (54/1), ligger en 10 m vid gravhaug 40 m fra elvebredden (Overhalla 1976, 272).
157. Bjørnes 1724 II UTM 570 582
Gravfelt.
Ca. 200 m NV for Bjørnes (54/1), ligger 8 gravhauger langs en terrassekant. Her har tidligere ligget minst 10 andre hauger. Diameter 5,5-20 m (Overhalla 1976, 262).

158. Bjørnes 1724 II UTM 570 582
Gravhaug.
180 m NØ for nærmeste hus på Skogtun (53/5), ligger en 12 m vid gravhaug på spissen av en terrassekant. Dette er den eneste bevarte gravhaug av et felt med minst 8 gravhauger (Overhalla 1976,260).
159. Bjørnes
Funn fra eldre jernalder (T 7371-73).
I en gravhaug på Bjørnes er det funnet deler av sammensatt beinkam, vevspyd av bein, bronsefragment og brente bein.
160. Bjørnes
Funn fra eldre jernalder (T 7374-78).
I en gravhaug er det funnet et tveegget sverd av jern med nedrehjalt av tre og kuleformet knapp av tre, økseblad, knivblad, tveegget spydspiss og jernfragment. Fra en annen grav i samme haug tammer en samling brente bein.
161. Bjørnes
Funn fra yngre jernalder (T 1289-96).
På Bjørnes er det funnet deler av et sverd av jern, spydfal, trerester, rester av skålvekt, vevlodd av bly, tøyrester, glassperle og klinknagler.
162. Bjørnes
Funn fra yngre jernalder (T 7364-5).
På Bjørnes er det funnet en ufullstendig bronsenål og en samling båtsaum.
163. Bjørnes
Funn fra yngre jernalder (T 7366).
På Bjørnes er det funnet bruddstykker av jern i en gravhaug.
164. Bjørnes
Funn fra yngre jernalder (T 7367-70).
På Bjørnes er det funnet bruddstykker av beinkam, klinknagler, en samling brente bein, jernfragment, flint og brent leire.

165. Bjørnes
Funn fra yngre jernalder (T 7378).
På Bjørnes er det funnet en konisk **spenne** av bronse, 8 glass-
perler og knivblad i en gravhaug.
166. Bjørnes
Funn fra yngre jernalder (T 7381).
På Bjørnes er det funnet klinknagler av jern, stykker av sammen-
satt beinkam, bronsefragment, oval jernring, jernringle, jern-
syl og jernkrok.
167. Fuglem 1724 II UTM 574 575
Gravfelt.
65 m NNØ for låven på Fuglem (62/1,2,7 og 62/3,4), ligger
et gravfelt bestående av 5 gravhauger (Overhalla 1976, 319).
168. Fuglem 1724 II UTM 575 574
Gravhauger.
185 m ØSØ for låven på Fuglem (61/1,2,7), ligger 2 gravhauger
hvorav den ene er en 36 m lang langhaug. Her har tidligere
vært flere hauger (Overhalla 1976,317).
169. Fuglem
Funn fra yngre jernalder (T 7659).
På Fuglem er det funnet 4 klinksøm i en gravhaug.
170. Funn fra yngre jernalder (T 7660).
I en gravhaug på Fuglem er det funnet 2 klinknagler.
171. Fuglem
Funn fra yngre jernalder (T 7661).
I en gravhaug på Fuglem er det funnet et bisselmunnbitt av
jern, knivblad, flint, hein, båtsaum, jernsaks og brente bein.
172. Fuglem
Funn fra yngre jernalder (T 8233).
På Fuglem er det funnet 2 skålformede spenner av bronse i
en gravhaug.
173. Skogmo 1724 II UTM 566 578
Gravfelt.
435 m NNV for låven på Skogmo (63/3-5), ligger et gravfelt
bestående av 18 gravhauger (Overhalla 1976, 322).

174. Skogstad 1724 II UTM 571 573
Gravhaug.
2 m SØ for Fv.17 og 23 m NØ for Skogmo gjestgiveri, ligger en 7 m vid gravhaug, den siste av et felt på minst 26 gravhauger (Overhalla 1976, 326).
175. Skogmo 1724 II UTM 571 565
Gravhaug
2 m SØ for våningshuset på Veslebråten av Skogmo (64/4), ligger en 8 m vid gravhaug (Overhalla 1976, 340).
176. Skogmo 1724 II UTM 571 565
Gravhaug.
45 m ØNØ for krysset mellom Rv. 760 og Fv. 17, ligger en 10 m vid gravhaug (Overhalla 1976, 334).
177. Skogmo 1724 II UTM 573 570
Hulveg.
Like ved gravfeltet ovenfor ligger en holvegtrasé somkan følges i 155 meters lengde (Overhalla 1976, 335).
178. Skogmo 1724 II UTM 573 570
Gravfelt.
155 m NØ for låven på Skogmo Lille (64/1), ligger et gravfelt bestående av minst 7 hauger (Overhalla 1976, 331).
179. Skogmo
Funn fra eldre jernalder (T 7668).
I en gravhaug er det funnet deler av flate beinnåler, sammensatt beinkam, kjøttkniv og brente bein.
180. Skogmo
Funn fra eldre jernalder (T 7670).
På Skogmo er det funnet en liten spydspiss av jern, knivblad, og beslagstykke av jern i en kiste av tre.
181. Skogmo
Funn fra eldre jernalder (T 7724).
På Skogmo er det funnet deler av en sammensatt beinkam og brente bein i en gravhaug.

182. Skogmo

Funn fra eldre jernalder (T 7725).

På Skogmo er det funnet deler av sammensatt beinkam, en flat beinnål og brente bein.

183. Skogmo

Funn fra eldre jernalder (T 8011).

I en gravhaug er det funnet 15 klingnagler, en sammensatt bein, kam, en mindre kam, flat beinnål, deler av skavekniv av bein, 2 spinnehjul av brent leire, brikke av brente leire, bronseperle, rester av syskrin, jernnøkkel, jernnål, brente bein, slagg og brent leire.

184. Skogmo

Funn fra eldre jernalder (T 8019).

I en gravhaug er det funnet deler av en usammensatt kam av bein, en flat beinnål, jernfragment m. bronsebelegg, jernspiker, hestetenner og brente bein.

185. Skogmo

Funn fra eldre jernalder (T 8040).

I en gravhaug er det funnet deler av en liten sammensatt beinkam, deler av spannforma leirkar, deler av kleberkar, kvartsbryne, brent leire og brente bein.

186. Skogmo

Funn fra eldre jernalder (T 8057).

På Skogmo er det i en gravhaug funnet brente klingnagler deler av kleberkar og brente bein.

187. Skogmo

Funn fra eldre jernalder (T 17865).

På Skogmo er det funnet en krumkniv av jern, deler av eggen til redskap av jern, jernbeslag, nagler og spiker.

188. Skogmo

Funn fra eldre jernalder (T 17866).

På Skogmo er det funnet fragmenter av en flat beinnål med ornamentering, jernfragment og brente bein i en hellekiste.

189. Skogmo

Funn fra eldre jernalder (T 17979).

I en gravhaug er det funnet 2 pilespisser av jern, kniv av jern, deler av kniv, sigd, ravperle, båtsaum, jernfragment og brente bein.

190. Skogmo

Funn fra eldre jernalder (T 17980).

På Skogmo er det funnet spinnehjul av leire, ravperle, 2 vevskjeer av bein, fragment av tresidige beinnåler, deler av beinredskap m. punkterte sirkler, jernfragment, nagler, brente bein og trekull.

191. Skogmo

Funn fra yngre jernalder (T 7673-80).

På Skogmo er det i en gravhaug funnet jernbeslag, flint, ildstål, klinknagler, brente bein, spydspiss, glassperle, rester av sverd knivblad, sigdblade, jernfragment og brente bein. To begravelser.

192. Skogmo

Funn fra yngre jernalder (T 7681).

På Skogmo er det funnet et hpnndteinsjul av brent leire, flint ildstål, bøyde jerntein, jernkrok, spiker, klinksaum og brente bein i en gravhaug.

193. Skogmo

Funn fra yngre jernalder (T 7686).

I en båtgrav på Skogmo er det funnet brente bein og klinknagler.

194. Skogmo

Funn fra yngre jernalder (T 7687):

På Skogmo er det funnet brente bein, biter av rødbrent leire, båtsaum, 2 tynnskallete bronsespenner, oval bronsespenne, rester av treskål, 23 perler, jernsaks, synål av jern, skrinhank av jern, sigdblade, spinnehjul av bronse og hvalbeinsplate i en gravhaug.

195. Skogmo
Funn fra yngre jernalder (T 7700).
På Skogmo er det funnet jernspiker og brente bein i to brannflak.
196. Skogmo
Funn fra yngre jernalder (T 7701).
På Skogmo er det i en gravhaug funnet et enegget sverd, økseblad, ljåblad, sigdblade, celt, knivblad, ildstål, flint, deler av saks, spiker, jernfragment og en hein.
197. Skogmo
Funn fra yngre jernalder (T 7724).
I en gravhaug på Skogmo er det funnet stykker av en beinkam, brente bein, båtsaum, 2 ovale bronsespenner, bøylespenne av bronse, 19 perler, sigdblade, knivblad, 2 nøkler, stykker av hvalbeinsplate, spinnehjul av brent leire, sømglatte, stykker av vevskje av bein og bein av ku.
198. Skogmo
Funn fra yngre jernalder (T 8003-9).
I en gravhaug på Skogmo er det funnet 41 brente klinknagler, stykker av sammensatt beinkam, avlang perle, smeltet mosaikkperle, stykker av spannforma leirkar, et lite flintstykke, brente bein, 6 ubrente klinknagler, knivblad og stykker av ubrente dyretenner. Funnet kan dateres til ca. 600 e.Kr.
199. Skogmo
Funn fra yngre jernalder (T 8022-28).
På Skogmo er det i en gravhaug funnet 8 spiker, en klinknagl, og beslagstykker av jern til utstyrskiste, 4 glassperler, 2 ravperler, sigdblade og en pilespiss eller knivblad.
200. Skogmo
Funn fra yngre jernalder (T 8035).
I en gravhaug på Skogmo er det funnet båtsaum, ufullstendig skålformet spenne av bronse, 2 tynnskallede skålspenner, tønneformet mosaikkperle, ubrente mennesketenner, knivblad med rester av treskft, jernnøkkel og brent bein. Begravelse i båt.

201. Skogmo
Funn fra yngre jernalder (T 8039).
I en gravhaug på Skogmo er det funnet klumper av rødbrent leire, jernfragment, flint og brente bein.
202. Skogmo
Funn fra yngre jernalder (T 8048).
På Skogmo er det i en gravhaug funnet båtsaum, biter av brent leire og flint. Begravelse i båt.
203. Skogmo
Funn fra yngre jernalder (T 8050).
I en gravhaug er det funnet brente bein, slagg og kistespiker.
204. Skogmo
Funn fra yngre jernalder (T 8051).
I en gravhaug er det funnet 2 spiker og jernbeslag, tøyrester sølvknapper, brente bein og dyrebein.
205. Skogmo
Funn fra yngre jernalder (T 8052-6).
I en begravelse i båt på Skogmo, er det funnet båtsaum, stykker av tynnskallet skålspenne, stykker av 2 tynnskallede skålspenner, 10 glassperler, sigdblade, kroknøkkel, ubrente mennesketenner og brent bein.
206. Skogmo
Funn fra yngre jernalder (T 14578).
På Skogmo er det i en gravhaug funnet en spydspiss av jern.
207. Roem 1724 II UTM 557-575
Dyregrav.
Ca. 100 m N for jernbanelinja ligger en dyregrav (Overhalla 1976, 346).
208. Roem 1724 II UTM 558 577
Gravfelt.
Ca. 375 m VNV for Skogmo store (63/1), ligger et gravfelt bestående av minst 17 gravhauger langs et gammelt veifar. Minst 3 hauger er fjernet (Overhalla 1976, 347).

209. Roem 1724 II UTM 557 572
Gravhauger.
Ca. 50 m N for våningshuset på Nes (65/3), ligger 2 gravhauger (Overhalla 1976, 344).
210. Roem 1724 II UTM 557 575
Gravhauger.
Ca. 550 m SV for Skogmo store (63/1), ligger 2 gravhauger 12 m i tverrmål. 3 andre er fjernet (Overhalla 1976, 341).
211. Roem
Funn fra eldre jernalder (T 8063).
På Roem er det i en gravhaug funnet deler av en sammensatt beinkam og brente bein.
212. Roem
Funn fra eldre jernalder (T 8064).
I en gravhaug er det funnet deler av sammensatt beinkam, trekarkitt og brente bein.
213. Roem
Funn fra eldre jernalder (T8060).
På Roem er det funnet en bøllespenne av bronse, deler av sammensatt beinkam, fragment av beinspiss, stykker av kjøttkniv og trekarkitt sammen med brente bein.
214. Himo 1724 II UTM 427 563
Gravhaug.
På Snippen (50/53, enebolig av Himo), ligger en 14 m vid gravhaug, ca. 400 m SSV for våningshuset på Himo (50/5-6) og 63 m V for Rv.17 (Overhalla 1976).
215. Himo 1714 II UTM 430 570
Gravhaug
7 m SSV for SV-hjørnet på våningshuset på Himo (50/5-6), ligger en 15 m vid gravhaug. Her har tidligere ligget en annen gravhaug (Overhalla 1976).
216. Himo 1724 II UTM 431 565
Gravhauger
75 m SSØ for krysset mellom Rv.17 og gårdsveien til Himo-gårdene, ligger 2 gravhauger 13 og 20 m i tverrmål (Overhalla 1976).

271. Himo 1724 II UTM 428 568

Gravhaug.

300 m SSV for våningshuset på Himo (50/5,6) og 40 m NV for Rv.17, ligger en 10 m vid gravhaug (Overhalla 1976).

218. Amdal

Funn fra yngre jernalder (Haz 43253).

På Amdal er det funnet et økseblad som kan dateres til yngre jernalder. Funnet oppbevares i Statens Historiska Museum i Stockholm.

8. ARKEOLOGISKE VERNEVERDIER I HØYLANDSVASSDRAGET

8.1. Innledning.

I dette kapitlet vil det bli gitt en oversikt over de forskjellige verneverdier i vassdraget. For oversiktens skyld presenteres disse i grupper av kulturminner. Dette er på mange måter en kunstig oppsplittning. Kulturminner eksisterer i relasjon til hverandre, Kulturhistorie er derfor noe mer enn den matematiske summen av materielle levninger etter mennesker.

Samtidig som kulturminner eksisterer i forhold til hverandre, eksisterer de forhold til naturen. Naturen har vært eksistensgrunnlaget for de mennesker som har livnært seg i et område. Det er derfor helt naturlig at dette avhengighetsforhold også avspeiles i kulturminnene.

Når kulturminner oppfattes som verneverdige, er det ut fra oppfatningen at de skal kunne fortelle om menneskenes historie eller sagt med andre ord, menneskenes tilpasning til naturen gjennom tidene. For å forstå dette er studiet av relasjonene som er nevnt ovenfor, helt essensielle. At dette oppfattes som viktig i dagens samfunn, går klart fram i Lov om kulturminner av 9. juni 1978 nr. 50, der det slås fast i §1 at lovens formål er å verne og ta vare på våre kulturminner.

For forskningen vil kulturminnene være det datagrunnlag man må ha for å kunne skrive kulturhistorie. Det kan f.eks. være grunnlag for bosetningshistorie rent lokalt eller i en større sammenheng: Regionalt eller nasjonalt. Ettersom forskning på dette området stadig gjør nyvinninger, vil det alltid være behov for gang på gang å gå tilbake til primærmaterialet og teste nye idéer, I en slik aktiv forskningsprosess sier det seg selv at det er viktig at grunnlagsmaterialet finnes intakt.

Kulturminner kan også som enkeltmonument, sies å ha stor verneverdi. Det kan f.eks. dreie seg om kulturminner av spesiell symbolsk verdi. Ellers må man slå fast det prinsipp som gjelder alt

kulturminnevern: Det er viktigere å bevare større helheter enn enkeltobjekter.

Kulturminnenes pedagogiske verdi kan omfatte flere typer bruk: De kan benyttes i forbindelse med undervisning i skolen, i lokalhistorisk arbeid, som ekskursjonsmål for studenter o.s.v. Man kan også i enkelte tilfelle peke på at mange kulturminner er tursitmål. Forutsetningen for at de skal kunne brukes på en slik måte er at kulturminnene er noenlunde lett tilgjengelig og at de er i skikkelig stand.

Kulturminnenes verneverdi kan avhenge av om det er spesielle eller sjeldne kulturminner man står ovenfor. På den annen side er man også interessert i å bevare kulturminner som er alminnelige eller typiske for området. Det er f.eks. uheldig at bare store og dominerende gravhauger blir tatt vare på, mens mindre og mer typiske for området blir fjernet. Dette vil endre verdien av kildene til kulturlshistorien radikalt.

8.2. Gravhauger/gravrøyser.

<u>Nr.</u>	<u>Sted</u>	<u>Antall</u>	<u>Nr.</u>	<u>Sted</u>	<u>Antall</u>
1	Rosendal	3	34	Flakkan	3
2	Bjørlien	1	36	Råum	4
3	Bjørlien	2	37	Råum	2
4	Øie	3	38	Råum	4
5	Øie	1	41	Almås	1
6	Øie	1	45	Skarland	2
16	Hognes	4	46	Skarland	1
18	Kjølstad	2	52	Romstad	3
19	Kjølstad	1	56	Okstad	2
20	Kjølstad	1	57	Kjølgum	3
21	Kjølstad	1	58	Kjølgum	2
24	Flått	3	59	Kjølgum	2
25	Flått	2	63	Børstad	7
26	Flått	2	64	Brembu	17
33	Flakkan	3	65	Brembu	1

<u>Nr.</u>	<u>Sted</u>	<u>Antall</u>	<u>Nr.</u>	<u>Sted</u>	<u>Antall</u>
66	Brembu	1	150	Fuglår	3
67	Brembu	1	151	Fuglår	1
68	Brembu	2	152	Fuglår	1
71	Tyldum	5	153	Fuglår	1
75	Hammer	3	154	Fuglår	5
76	Hammer	3	156	Bjørnes	1
80	Grongstad	2	157	Bjørnes	8
84	Mørkved	3	158	Bjørnes	1
85	Åvatsmark	9	167	Fuglem	5
89	Eidsmo	28	168	Fuglem	2
93	Eid	3	173	Skogmo	18
97	Vika	1	174	Skogmo	1
99	Setran	2	175	Skogmo	1
100	Setran	1	176	Skogmo	1
101	Lysberg	1	178	Skogmo	7
105	Gløymem	1	208	Roem	17
109	Risvik	21	209	Roem	2
110	Risvik	> 5	210	Roem	2
137	Skjørland	2	214	Himo	1
144	Røttesmoen	1	215	Himo	1
148	Fuglår	4	216	Himo	2
149	Fuglår	3	217	Himo	1

På 74 lokaliteter er det tilsammen registrert 268 gravhauger. Dette er et anseelig antall i forhold til størrelsen på nedbørfeltet. Som et apropos kan nevnes at det innenfor Gaulas nedbørfelt som er over 6 ganger større enn Høylandsvassdraget, er det registrert 139 gravhauger. - I tillegg til de om er registrert vet man om adsilling flere som er fjernet i årenes løp. Svært mange av de funn som er listet opp i kapittel 9 fra eldre og yngre jernalder kommer fra fjernede gravhauger.

De registrerte gravhaugene ser alle ut til å være såkalte gårdsgravfelt. I regelen har hver gård hatt sitt gravfelt. Det hører med til unntaket at grender har gravlagt sine døde på samme sted.

Gravhauger er viktige element i det kulturpåvirkede landskapet. De er som åkrene, beitene, veien og gårdene, bevis på menneskers aktivitet i området opp gjennom tidene.

Svært ofte ligger gravminnene på dominerende punkt i terrenget. På høydedrag, på en odde eller et nes eller på tunet til en gård. Det er tydelig at dette var noe som skulle sees. Etter alt å dømme har gravhaugene vært faste element i det forhistoriske gårdssamfunn. Det var noe som hørte med på linje med fjøs, smie, stabbur osv. Det er ting som tyder på at gravhauger kan ha vært åsted for fedrene-kult.

At gravhaugene har vært oppfattet som viktige element i kulturlandskapet også i eldre tider, ser man i en del middelalderkilder. Det å være såkalt "haugodelsmann" var gjevt. Dvs. man måtte regne opp forfedrene sine tilbake til de menn som var gravlagt i haug på gården sin. På denne måten ble gravhaugene et monument over en av de mest rotfaste rettsoppfatninger i Norge: Odelsretten.

Gravhauger blir ofte brukt i undervisningsøyemed. Ettersom det ofte er ruvende og lett tilgjengelige kulturminner egner de seg utmerket til slikt. Gravhauger er ekskursjonsmål for folk med ulike "ambisjonsnivå". De tjener således som studieobjekt for spesialister som arkeologi og historiestudenter, såvel som elever i grunnskolen. Opplevelsen av et gravminne er sikkert like forskjellig som de mennesker som ser dem, men det er like fullt viktig at flest mulig gravminner kan bevares for ettertiden, slik at man også i framtiden kan oppleve den hedenske gravskikk.

For en arkeolog er gravminnene av de aller viktigste element når man forsøker å rekonstruere forhistorien. Ikke bare gravgodset; gjenstandene den døde har fått med i graven er av interesse, det kan i mange tilfelle være like viktig å få rede på detaljer i gravleggingsmåten: likbehandlingen (brent/ubrent), orientering av den døde, gravkiste, haugens oppbygging osv. Dette er ting som kan fortelle om menneskers forestillingsverden og religion og ikke minst kan de fortelle om endringer og påvirkning i seder og tro.

Det er nesten unødvendig å peke på hvor viktig gravutstyret er

når man skal rekonstruere forhistorien. Det er dette materialet som er basis for vår forståelse av jernaldersamfunnet i Norge. Det er derfor viktig at gravhauger blir bevart for ettertiden. Dette er nemlig det datapotensiale som kan gi svar på fremtidens forskning. Forskning er en dynamisk prosess der spørsmål og metoder endres over tid. Man må alltid ha muligheten til å vende tilbake til kilden for å teste sine hypoteser.

Det er ikke bare innholdet og byggemåten til en gravhaug som kan kaste lys over forhistorein. Selve plasseringen kan i mange tilfelle være en kilde til forståelse av prosesser i forhistorien. Gravhaugene kan som regel knyttes til en bestemt gårdsbosetning. Ved å kombinere gårdsgrenser og plasseringen av graver/gravfelt, kan det la seg gjøre å lese bosetningshistorie ut av dette. Det viser seg i enkelte tilfelle at gårdsgrenser deler et gravfelt. Her vil det være rimelig å tenke seg at de gårder som nå deler et gravfelt må ha vært en enhet før. I andre tilfelle kan det la seg gjøre å oppspore ødegårder ut fra et gravfelts beliggenhet. Gravhaugene er i disse tilfellene de eneste fysiske spor etter de forsvunne gårdene.

At det overhode fins gravhauger på en gård forteller i alminnelighet at gården må ha vært ryddet i forhistorisk tid. Spredningen av gravhauger vil derfor som hovedregel kunne fortelle hvor vidt bosetningen i jernalderen nådde. I Høylandsvassdraget kan man se at jernalderbosetningen praktisk talt har vært sammenfallende med dagens bosetning.

Det er ovenfor nevnt at gravhauger som hovedregel kan knyttes til en bestemt gårdsbosetning. I slike tilfelle kan gravhaugene være med på å datere bosetningen på gården. I neste omgang kan det kanskje også være mulig å datere navnet på den aktuelle gården (Stenvik 1978).

Gravhauger viser ofte tilknytting til ferdselsårer, de er dermed kilder til samferdselshistorien. Det fins flere eksempler fra Høylandsvassdraget der gravhaugene ligger på rekke og rad langs en veg. Denne påfallende beliggenhet forteller oss at denne veien ved byggingen av haugen må ha vært en viktig kommunikasjonsåre.

Det er i det hele tatt et vell av informasjon som ligger i gravminnene. Det skal defor ikke mye fantasi til for å forutsi at dette fremdeles vil være av de viktigste felt for fremtidig forskning.

8.3. Dyregraver.

<u>Nr.</u>	<u>Sted</u>	<u>Antall</u>	<u>Nr.</u>	<u>Sted</u>	<u>Antall</u>
7	Øie	> 1	60	Kjølgum	2
8	Øie	1	61	Kjølgum	2
9	Øie	4	69	Brembu	3
10	Øie	3	77	Hammer	3
22	Kjølstad	3	155	Bjørnes	1
27	Flått	6	207	Roem	1
39	Råum	4			

Det er således registrert mer enn 34 dyregraver på 13 lokaliteter. Av disse befinner de aller fleste seg i de øvre deler av vassdraget, i Høylandet kommune. Dette henger delvis sammen med viltets utbredelse. Det er i første rekke elg man har villet fange i disse dyregravene. Selv om man her befinner seg innefor reinens utbredelsesområde, peker gravenes beliggenhet i skogsområdet nokså sikkert mot elg som bytte.

At dyregravene i første rekke ligger i de øvre deler av vassdraget, forteller også at jakt og fangst må ha hatt betydning for bosetningen her. Man kan tenke seg at avlingene kan ha vært utsatt for tidlig nattefrost i disse strøk fra tid til annen. Det var derfor viktig å stå på flere bein enn åkerbruk. Åkerbruk har man rimeligvis kunnet satse mer på i Overhalla.

Svært få dyregraver er fagmessig undersøkt i Trøndelagsregionen. Vi vet derfor ikke sikkert hvor gamle slike fangstanlegg kan være. I de gamle middelalderske lover er slik fangst omtalt så vi kan være sikre på at metoden var i bruk i høymiddelalderen. Fra andre landsdeler foreligger det dateringer ved hjelp av ¹⁴C metoden av reinsgraver. Disse har man i Rondane-området kunne følge tilbake til tiden omkring Kr.f. (Barth 1979). Fra Jämtland har man slike dateringer av elggraver som er enda eldre.

Det vil være av stor interesse å vite når disse dyregravene var i bruk slik at man kan få en mening om hva dyregravsfangst har betydning til forskjellig tid. Det vil også være av interesse å studere den byggemåte som er brukt. Dette kan fortelle om eventuell påvirkning fra andre områder.

Mer omfattende registreringer innenfor området kan sikkert avsløre atskillig fler dyregraver enn de som er listet opp ovenfor. En slik kvantifisering vil være viktig når man prøver å rekonstruere omfanget av fangsten. Avkastningen av fangst og fiske er vanskelig å beregne, men med utgangspunkt i skikkelige registreringer av fangst-anlegg, vil man kunne nærme seg slike problemstillinger.

For zoologer kan slike dyregravssystem være av interesse ettersom de kan fortelle om eldre tiders trekkveier. Dyregravene er alltid plassert der sjansen for fangst var størst d.v.s. der dyrene helst gikk. Man kan derfor studere om trekkvaner er endret over tid.

Til slike fangstgraver er det også knyttet spørsmål av etnisk karakter. Man har gjerne kalt jordgravde dyregraver "samiske dyregraver", særlig der det er overveiende sannsynlig at det er rein man har fanget. Motsetningen til "samiske dyregraver" er den "sør-norske" steinmurte typen som har sine nordligste utløpere i Sør-Trøndelag. Hvorvidt man kan operere med "samiske dyregraver" innenfor Høylandsvassdraget, er umulig å si på det nåværende tidspunkt. En del dyregraver er det imidlertid rimelig å se i sammenheng med jordbruksbebyggelsen.

Dyregraver vil etter all sannsynlighet bli et av de mest interessante felt for arkeologer i framtiden.

8.4 Holveger.

På følgende steder er det registrert holvegtraséer:

<u>Nr.</u>	<u>Sted</u>
89	Eidsmo
149	Fuglår
177	Skogmo

På 3 steder er det altså registrert holveger. Dette er stier som med århundrers slitasje har skåret seg ned i bakken slik at man får et u-formet tverrsnitt. Slike gamle veifar følger gjerne tørre partier i terrenget. Stiene gjør gjerne store slyngninger for å unngå våte myrer etc. Våre dagers krav til veier er skapt av bilen. De gamle veifarerne er derfor kontraster til dagens kultur. De gamle traséer har fot og hov skapt.

Alle de registrerte traséene går tett forbi gravhauger. Den hedenske gravskikk tilsa at man skulle legge gravhauger slik at de skulle sees. Man ser derfor at de ofte ligger langs veger eller på dominerende punkter i terrenget. De veifar vi her har registrert, må vi kunne tro går tilbake til hedensk tid; med andre ord: Veifarene må være eldre enn de gravhaugene som er orientert etter veien.

Det er derfor viktig at slike veifar blir bevart for ettertiden som dokument på andre samferdselskrav.

8.5. Jernvinneanlegg.

På følgende steder er det registrert jernvinneanlegg:

<u>Nr.</u>	<u>Sted</u>	<u>Antall</u>	<u>Nr.</u>	<u>Sted</u>	<u>Antall</u>
11	Øie	1	47	Skarland	1
12	Øie	1	86	Almåsvatnet	1
13	Øiesetra	1	87	Almåsrønningen	1
17	Hogneselva	1	88	Eidså	1

Det er således registrert 8 jernvinneanlegg innenfor undersøkelsesområdet. Alle ligger i den øvre del av vassdraget. Om dette er representativt, er vanskelig å si, men det synes å følge mønstret fra andre steder der jernvinner ligger perifert i forhold til sentrale jordbruksområder.

Jernvinner er av de kulturminner som er vanskeligst å oppdage ettersom de som regel ligger i utmarksområder og dessuten i tidens løp er blitt svært overgrodd. Det er ofte tilfeldigheten som gjør at slike kulturminner oppdages. Vi må på bakgrunn av dette anta at det fins langt mer enn de beskjedne 8 jernvinneplasser man har klart å liste opp ovenfor.

Bare et par jernutvinningsplasser i Trøndelag er fagmessig undersøkt (på Snåsa og i Lånke i Stjørdalen). Disse jernvinneplassene har kunnet dateres til eldre jernalder (200-400 e.Kr. i disse tilfellene). Dette er mellom de eldste dateringer av jernvinner vi har her til lands. Vi vet ikke hvilke områder som har vært produsenter av jern til forskjellig tid; vi kjenner heller ikke omfanget av jernproduksjonen. Det knytter seg derfor en rekke spørsmål til denne typen kulturminner som gjør at de må betegnes som verneverdige.

Ved undersøkelser andre steder i landet har det vært mulig å påvise en rekke varianter av jernvinner. Det har langt på vei vært mulig å bygge opp en kronologi på disse jernvinnene (Martens 1978). Disse resultatene bygger på sør-norske undersøkelser. Det står enda tilgode å teste disse resultatene på et trøndersk materiale.

Jernutvinning av myrmalm er en typisk "utmarksnæring". Ved å kombinere utbredelsen av jernvinneplasser med andre utmarkskulturminner som dyregraver, trekullmiler, setre osv., kan man komme fram til modeller for ressursutnyttelse i utmarksområder som på mange måter fraviker fra vanlig oppfatning av bosetningsmønster.

8.6. Bautasteiner.

På følgende steder er det registrert bautasteiner:

<u>Nr.</u>	<u>Sted</u>	<u>Antall</u>
81	Grungstad	1
90	Eidsmo	1

Disse to bautasteinene ligger begge i Høylandet kommune. Reg.nr. 81 er omtalt allerede av Gerhard Schønning i hans reisebeskrivelse 1774. Slike bautasteiner er ofte reist på gravhauger eller i midten av steinringer. Steinringer med bautasteiner i midten er arkeologisk undersøkt i Grong og på Snåsa. Det har vist seg at de er reist på graver fra eldre jernalder. Det kan være en indikasjon på alderen på bautasteinene fra Høylandsvassdraget.

Til bautasteinen på Grungstad er det også knyttet et sagn: "Jutul-

ene på Skarlandsfjellet og jutulene på Eidsfjellet kom for meget lenge siden i bittert uvennskap - For å tukte Eidsfjellkaren tok jutulen på Skarland en steinpil og skaut mot Eidsfjellet. - Men enten hadde han feilberegnet avstanden - eller kanskje pilen var for tung - den falt nemlig ned på Tjønnvollen på Grongstad." (Skarland 1975).

Dette er med andre ord kulturminner som er godt forankret i det lokale folkeliv.

8.7. Ødegård.

På Eidsmo er det registrert et ødegårdsanlegg (nr. 89) bestående av 3 hustufter, 3-4 åkerreiner og 28 gravhauger eller rydningsrøyser. Anlegget er oppmålt og det er foretatt arkeologiske undersøkelser av åkerreinene (Christophersen 1977). Forbi denne ødegården kan man følge en gammel holvegtrasé.

Dette er et enestående fastfrosset kulturlandskap. Her kan man studere et helt gårdskompleks som det ble forlatt antagelig i seinmiddelalderen. Det er rimelig å tro at det er Svartedauen som er årsak til at gården er lagt øde. På Eidsmoen kan man altså studere åkrenes størrelse, man kan beregne avkastningen, hvor mange mennesker og dyr man har kunnet fø på gårdne o.s.v. I samarbeid med andre fagfelt som pollenanalyse kan man finne hva som er dyrket og til forskjellig tid. Arkeologiske utgravninger kan fortelle om husenes byggemåte, størrelse og alder. Likeledes som gravhaugene forteller om menneskene som har bodd på gården.

Det er i det hele tatt et vell av informasjon som ligger i de forssile rester av et slikt gårdssamfunn. Det er svært viktig at samspillet mellom alle aktiviteter kan studeres i sammenheng. På gårder som har vært i kontinuerlig drift eller som er igjenryddet etter krisen i middelalderen, har man ikke muligheter til å studere dette samspillet ettersom svært mange element vil være ryddet bort; det er gjerne i heldigste fall bare blitt bevart gravhauger på slike gårder.

8.8. Samiske kulturminner.

På følgende steder er det registrert samiske kulturminner:

<u>Nr.</u>	<u>Sted</u>	<u>Kategori</u>
17b	Hognesetran	Grav
87b	Salmannholet	Gamme
87c	Krokvatnet	Grav

3 samiske kulturminner er ikke mye i et område som Høylandet som fra gammelt er et samisk bosetningsområde. Vi må derfor regne med at samiske kulturminner er sterkt underrepresentert i denne rapporten.

Samiske koie- eller gammetufter er svært vanskelig å finne i terrenget ettersom de gjerne ligger godt skjult i terrenget og i løpet av ganske få år etter at de har rast sammen går fullstendig i ett med terrenget. Leting etter slike tufter er derfor svært tidkrevende. Innenfor rammene av dette prosjektet er det derfor blitt begrenset hva man har kunnet gjøre på dette feltet.

I alle fall må man kunne hevde at det er knyttet store arkeologiske interesser til de samiske kulturminnene innenfor Høylandsvassdragets grenser. Svært få sør-samiske kulturminner er vitenskapelig gransket. Man mangler elementære opplysninger om kulturminnenes fysiske utforming.

Mer omfattende registreringer og granskinger kan bringe for dagen materiale som kan belyse sør-samenes tilpasning til natur og resusser i gammel tid. Det er f.eks. av stor interesse å bringe på det rene om reinnomadisme har vært den fremherskende tilpasning over lengre tid. Det vil også være av største betydning å finne ut hvordan forholdet mellom samer og bumenn har vært i forskjellige tidsperioder.

Til samiske kulturminner er det også knyttet juridiske aspekt. Samiske kulturminner kan dokumentere samiske bruksrettigheter over lengre tidsrom.

9. ARKEOLOGISKE FUNN FRA HØYLANDSVASSDRAGET

9.1. Funn fra steinalder.

<u>Nr.</u>	<u>Sted</u>	<u>Mus.nr.</u>
53	Romstad	Tapt
78	Hammer	T 19192
94	Eid	T 14793
111	Risvik	T 12321
145	Røttesmo	T 18946

9.2. Funn fra eldre jernalder

<u>Nr.</u>	<u>Sted</u>	<u>Mus.nr.</u>
14	Øie	T 6325
28	Flått	T 11843
112	Risvik	T 4431
113	Risvik	T 6415-16
114	Risvik	T 6834-37
115	Risvik	T 6838
116	Risvik	T 6839-43
117	Risvik	T 6844
118	Risvik	T 6845
119	Risvik	T 6846-49
120	Risvik	T 6850-51
121	Risvik	T 6852-59
122	Risvik	T 6861-62
123	Risvik	T 6863
124	Risvik	T 6864-68
125	Risvik	T 7143
126	Risvik	T 12052
127	Risvik	T 12320
128	Risvik	T 12321
129	Risvik	T 14476
130	Risvik	T 15420

131	Risvik	-
132	Risivk	-
133	Risvik	-
134	Risvik	-
135	Risvik	Tapt
136	Risvik	Tapt
138	Skjørland	T 7144
139	Skjørland	T 7150
159	Bjørnes	T 7371-73
160	Bjørnes	T 7374-78
179	Skogmo	T 7668
180	Skogmo	T 7670
181	Skogmo	T 7724
182	Skogmo	T 7725
183	Skogmo	T 8011
184	Skogmo	T 8019
185	Skogmo	T 8040
186	Skogmo	T 8057
187	Skogmo	T 17865
188	Skogmo	T 17866
189	Skogmo	T 17979
190	Skogmo	T 17980
211	Roem	T 8063
212	Roem	T 8064
213	Roem	T 8060

9.3. Funn fra yngre jernalder

<u>Nr.</u>	<u>Sted</u>	<u>Mus.nr.</u>
15	Øie	T 1375
23	Kjølstad	Tapt
29	Flått	T 1372
30	Flått	T 19629
31	Flått	T 19626
32	Flått	Haz 43273

35	Flakkan	Tapt
40	Råum	T 6143
42	Almås	T 80
43	Almås	T 81
44	Almås	-
48	Skarland	T 13379
49	Skarland	T 15147
50	Skarland	T 15156
51	Skarland	Tapt
54	Romstad	T 1373-4
62	Kjølgum	Tapt
70	Brembu	Tapt
72	Tyldum	T 2790
73	Tyldum	Tapt
74	Tyldum	Tapt
79	Hammer	T 2963
82	Grongstad	T 13495
83	Grongstad	Tapt
91	Eidsmoen	T 1709
92	Eidsmosetra	Tapt
95	Eid	Tapt
96	Eid	T 16741
98	Vika	T 17997
102	Lysberg	T 6813
103	Lysberg	T 7335
104	Lysberg	Tapt
106	Gløymem	T 6796
107	Gløymem	Tapt
108	Flasnes	T 16142
140	Skjørland	T 7155
141	Skjørland	T 7159
142	Skjørland	T 7160
143	Skjørland	T 7163
146	Røttesmo	T 6814
147	Røttesmo	T 19522
161	Bjørnes	T 1289-96
162	Bjørnes	T 7364-5

163	Bjørnes	T	7366
164	Bjørnes	T	7367-70
165	Bjørnes	T	7378
166	Bjørnes	T	7381
169	Fuglem	T	7659
170	Fuglem	T	7660
171	Fuglem	T	7661
172	Fuglem	T	8233
191	Skogmo	T	7673-80
192	Skogmo	T	7681
193	Skogmo	T	7686
194	Skogmo	T	7687
195	Skogmo	T	7700
196	Skogmo	T	7701
197	Skogmo	T	7724
198	Skogmo	T	8003-9
199	Skogmo	T	8022-28
200	Skogmo	T	8035
201	Skogmo	T	8039
202	Skogmo	T	8048
203	Skogmo	T	8050
204	Skogmo	T	8051
205	Skogmo	T	8052-6
206	Skogmo	T	14578
218	Amdal	Haz	43253

9.4. Funn fra middelalder.

55. Høylandet kirke

10. L I T T E R A T U R

- Birkeland, T. 1958: Geological and Petrological Investigations in Northern Trøndelag, Western Norway. N.G.T.38.
- Bruun, Inger 1967: Climatological Summaries for Norway. Oslo 1967.
- Christophersen, A. 1977: Undersøkelse av to Nord-Trønderske åkerreiner. Manuskript. DKNVS. 1977.
- Farbregd, O. 1979: Perspektiv på Namdalens jernalder. Undersøkingar på Veiem, Sem, Værem og Bertnem. Viking 1979.
- Jæger-Leirvik, P. 1964: Samiske offerplasser og gravplasser i Namdalen. DKNVS Årbok 1964.
- Marstrander, S. 1954: Trøndelag i forhistorisk tid (i Norges Bebyggelse fylkesbind for S- og N-Trøndelag og Nordland. Oslo 1954).
- Martens, I. 1978: Some Reflections on the Classification of Pre-historic and Medieval Iron-Smelting Furnaces. Norwegian Archaeological Review 1/1978.
- Mørkved, K. 1967: Myrmalm og blesterplasser i Nord-Trøndelag. Steinkjer 1967. Manuskript DKNVS.
- Nedbøren i Norge 1949: Nedbøren i Norge 1895-1943. Det norske Meteorologiske Institutt. Oslo 1949.
- NOU 1976:15: Verneplan for vassdrag Oslo-Bergen-Tromsø 1976.
- Overhalla, topografisk-arkeologisk registrering 1971-72, bd.I. Funn og fornminner i Nord-Trøndelag. Trondheim 1976.
- Pettersen, K. 1980: Gård og grav. Studier i økonomiske nivåer i Namsendalførets jernalder. Upubl. magistergradsavhandling. Oslo 1980.
- Rygh, K. 1879: Faste Fornlevninger og Oldsagfund i Nordre Trondhjems Amt. Tr.hjem 1879.

- Sandnes, J. 1965: Namdalens historie til år 1600. Namsos 1965.
- Sandnes, J. 1971: Ødetid og gjenreisning. Oslo-Bergen-Tromsø 1971.
- Schøning, G. 1779: Reise som giennem en Deel af Norge i de Aar 1773, 1774, ½1775 paa Hans Majestets Kongens Bekostning er giort og beskreven bd. II. Trondheim 1779.
- Skarland, J. 1975: Arkeologiske registreringer i Høylandet. Manuskript DKNVS 1975.
- Stenvik, G. 1981: Registreringsrapport i forbindelse med 10-års vern av Høylandsvassdraget. Manuskript DKNVS 1981.
- Stenvik, L.F. 1979: Befaringsrapport fra Risvik i Overhalla. Prøvegraving. Manuskript DKNVS 1979.

11. Lokaliseringskart

Grense. Boundaries

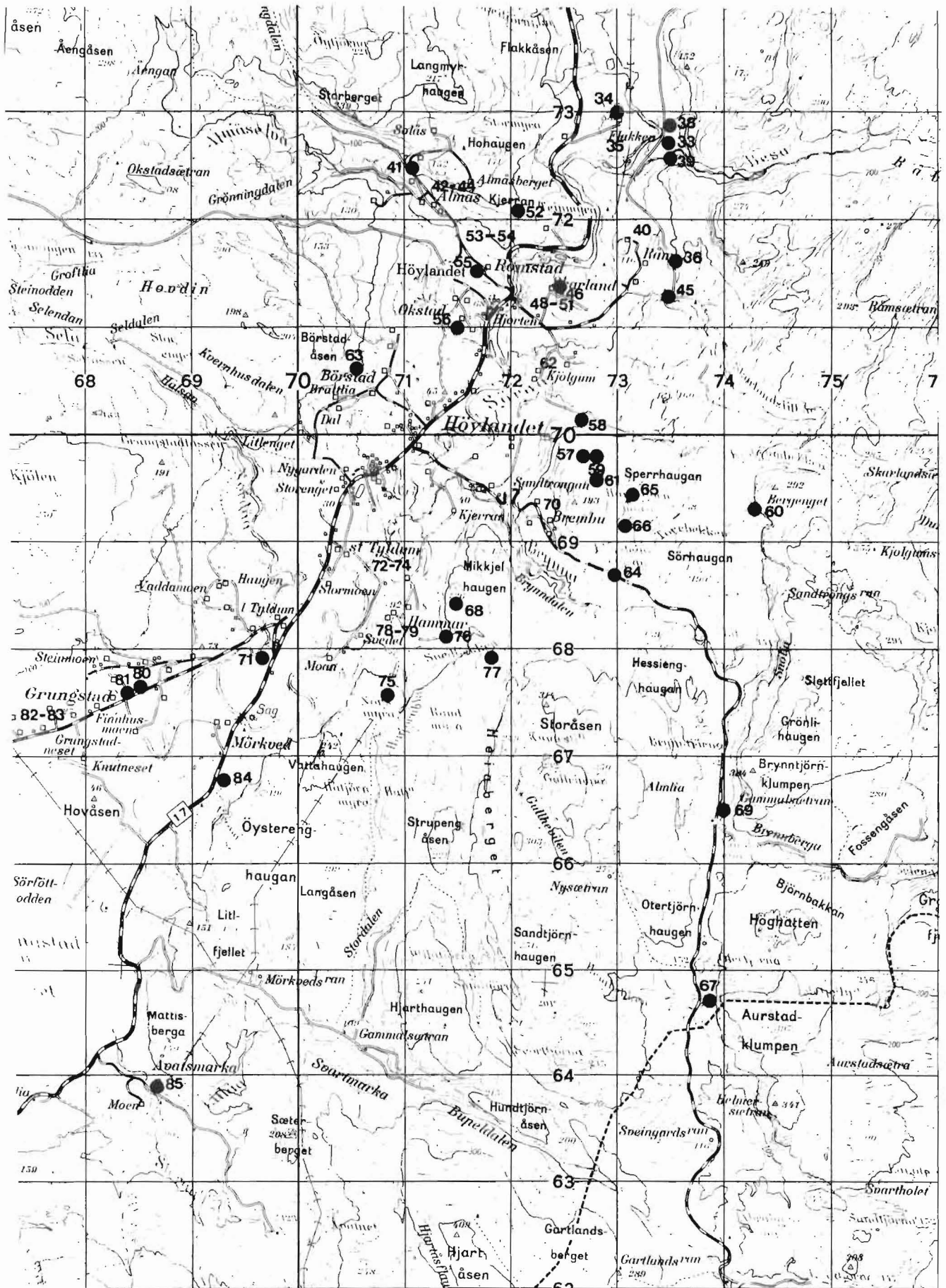
Riks- med røys og merke. International with markers	+	+	+	+	+	+
Fylke-, Kommune. County; District	+	+	+	+	+	+
Sokn-, Statsallmenning. Parish; Crown land	+	+	+	+	+	+
Kirke/Kyrkje. Kapell. Gravplass. Church; Chapel; Cemetery	+	+	+	+	+	+
Skole, forsamlingshus. Hotell o. l. School, meetinghouse; Hotel, etc.	+	+	+	+	+	+
Våningshus. Hytte, kaie. House; Cabin, etc.	+	+	+	+	+	+
Gard. Sæter. Bu, naust. Farm, Chalet; Shanty, boatshed	+	+	+	+	+	+
Tank. Tårn, minnesmerke o. l. Tank; Tower, monument, etc.	+	+	+	+	+	+
Fabrikk, kraftverk o. l. Større. Mindre	+	+	+	+	+	+
Industry, power station etc.: Large; Small	+	+	+	+	+	+
Gruve. Steinbrott. Grustak. Mine. Quarry Gravel pit	+	+	+	+	+	+
Flyplass. Landingsplass. Radiostasjon	+	+	+	+	+	+
Airfield; Landing ground; Radio station	+	+	+	+	+	+
Sjøflyhamn. Ankerplass for fly, for båt	+	+	+	+	+	+
Seaplane base; Anchorage: Seaplane; Boat	+	+	+	+	+	+
Fyr. Lykt. Sjømerke. Radiolys for fly o. l.	+	+	+	+	+	+
Lighthouse; Light; Beacon; Air nav. radio beacon etc.	+	+	+	+	+	+
Trig punkt. Høgdepunkt: Kontrollert. Ukontrollert	+	+	+	+	+	+
Trig. point; Spot elevation. Checked; Unchecked	+	+	+	+	+	+
Høgd på vatn: Kontrollert. Ukontrollert	+	+	+	+	+	+
Lake elevation. Checked; Unchecked	+	+	+	+	+	+
Skog. Tregruppe. Woods Group of trees	+	+	+	+	+	+
Myr. Torvtak. Marsh; Peat cuttings	+	+	+	+	+	+
Kystlinje med tørrfall. Kurve og tal for djupn.	+	+	+	+	+	+
Shoreline with foreshore flat; Depth curve and sounding	+	+	+	+	+	+
Båe: I vassflata og under vatn. Rock. Awash; Sunken	+	+	+	+	+	+

Veg. Roads

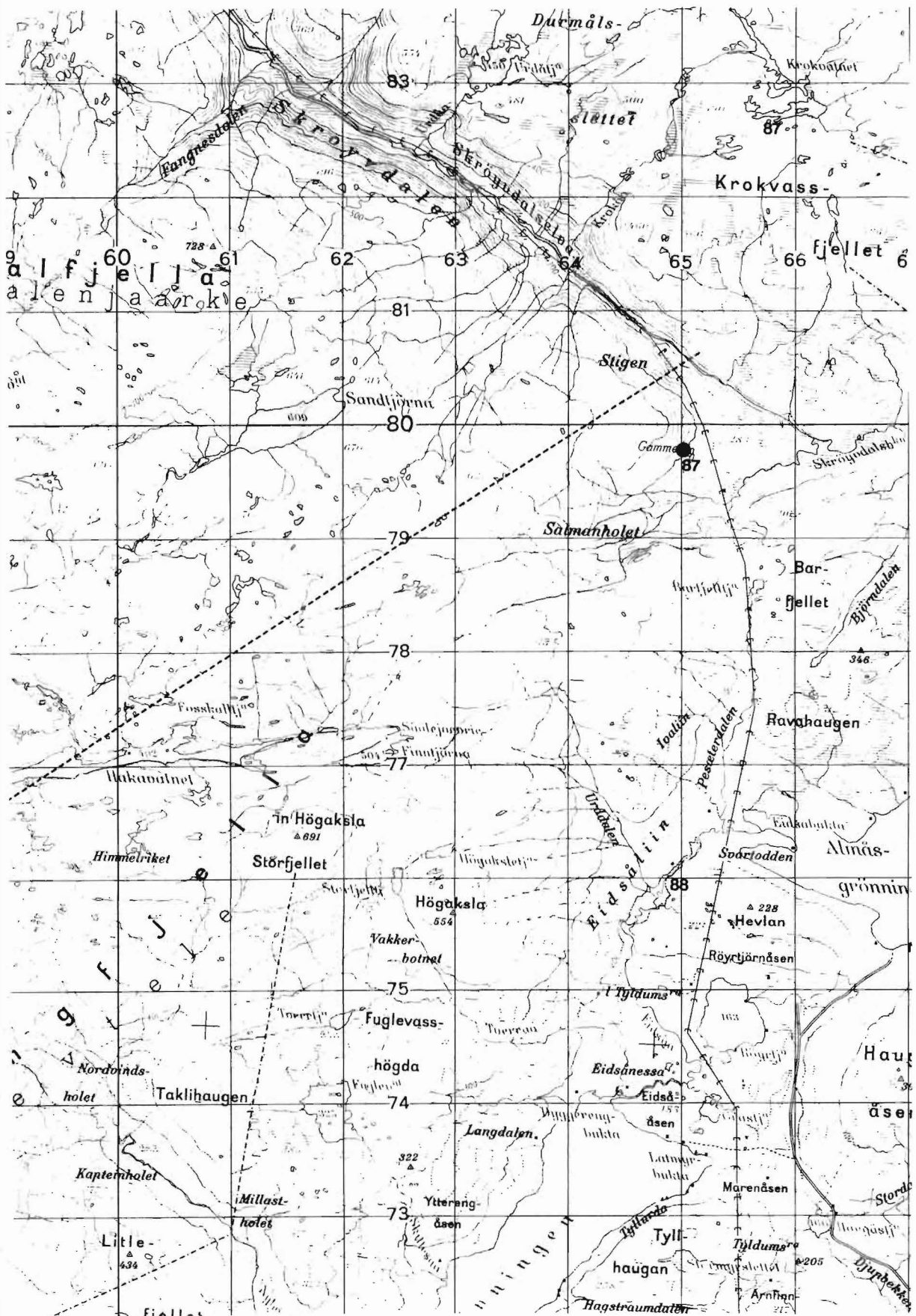
	Fast dekke Hard surface	Grusdekke Loose or light surface
Motorveg. Dual highway	+	+
Riksveg. Vegnummer: Europaveg. Riksveg.	+	+
State road; Route marker: Europe, State road	+	+
Fylkesveg. County road	+	+
Kommunal veg. District road	+	+
Privat veg. Vegbom. Private road; Road barrier	+	+
Kjerreveg. Merkt sti. Cart track; Path with markers	+	+
Tydelig sti. Lite syntlig sti. Distinct path; Track	+	+
Veg under bygging. Vinterveg	+	+
Road under construction; Winter road	+	+
Bilferje. Mindre ferje. Car ferry; Passenger ferry	+	+
Jernbane. Railroads	+	+
Dobbelt spor. Enkelt spor. Stasjon og stoppeplass	+	+
Double track; Single track; Station; Halt	+	+
Under bygging eller nedlagt. Smalt spor.	+	+
Inoperative; Narrow gauge	+	+
Tunnel. Overbygg. Bru	+	+
Tunnel; Snowshed; Bridge	+	+
Planovergang. Veg over, veg under jernbane	+	+
Level crossing; Underpass; Overpass	+	+
Elektrisk sporveg. trallebane. Taubane, skiheis	+	+
Electric car line; Aerial cableway, ski lift	+	+
Telegraf-, telefonlinje. Kraftlinje	+	+
Telegraph line, telephone line; Power line	+	+

KART NR 1

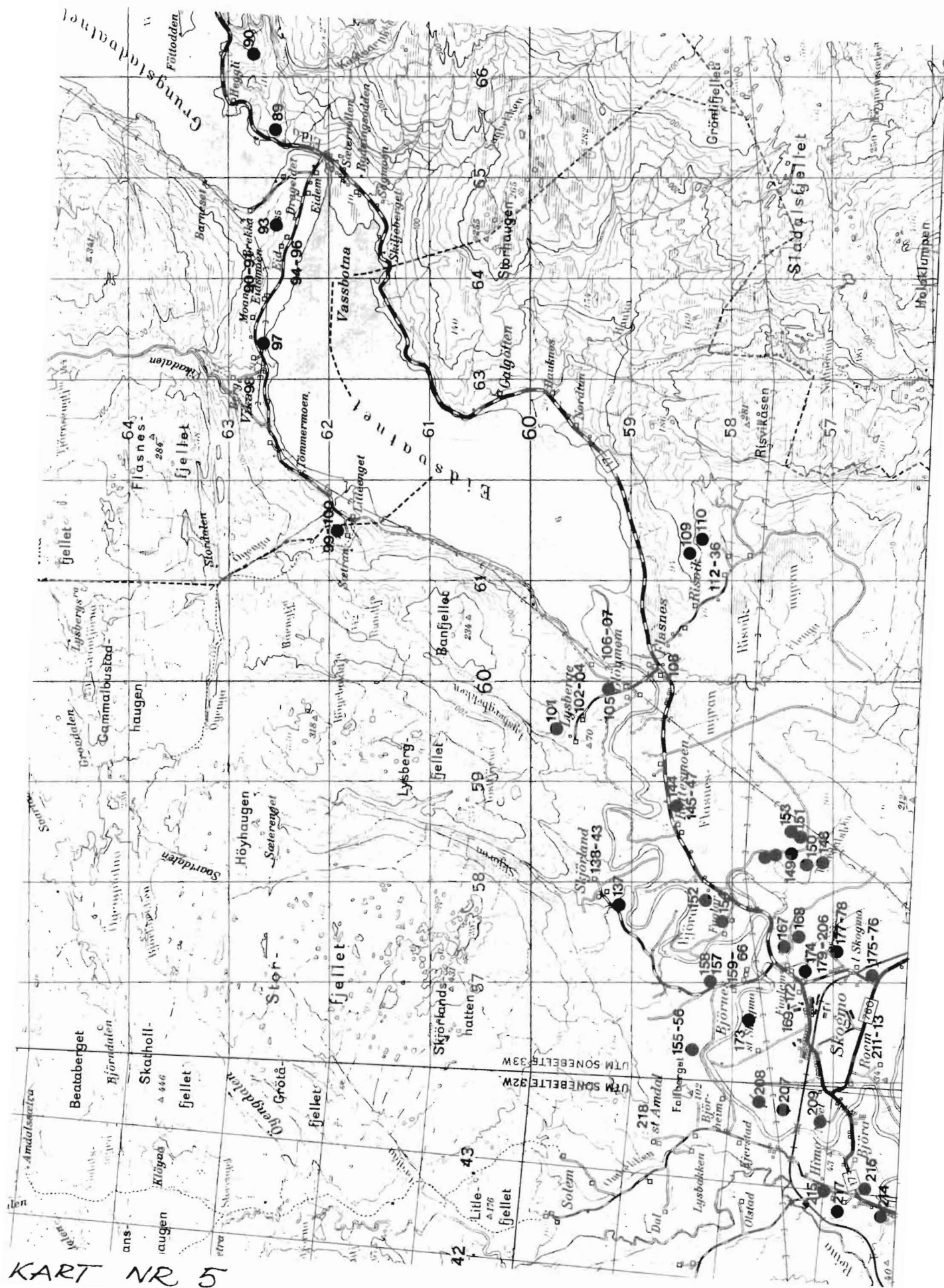
KART NR 2

KART NR 3

KART NR 4

KART NR 5

1. Utsyn utover Almåsgrønningen, Foto: L.F.Stenvik.

2. Grungstadvatnet, Eidsmorenen sees i bakgrunnen. Foto: L.F.Stenvik.

3. Eidsvatnet, Høylandet. Foto: L.F.Stenvik.

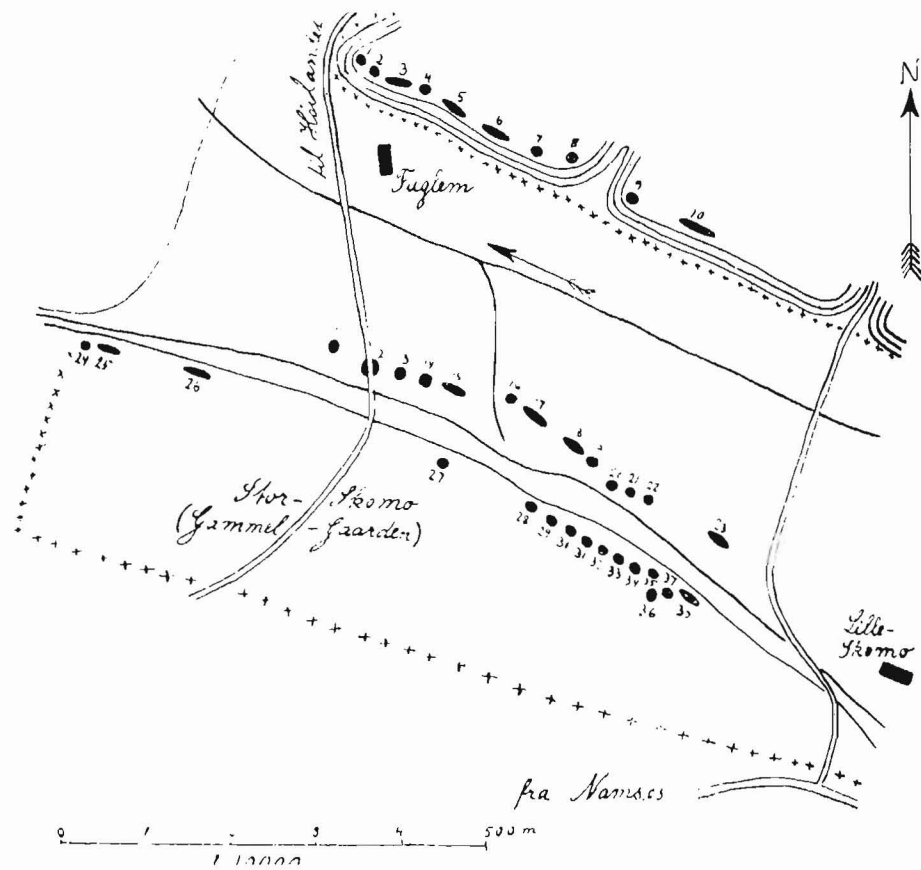
4. Gravhauger på Skogmo, Lille. Fotografert 1932, J.Petersen.

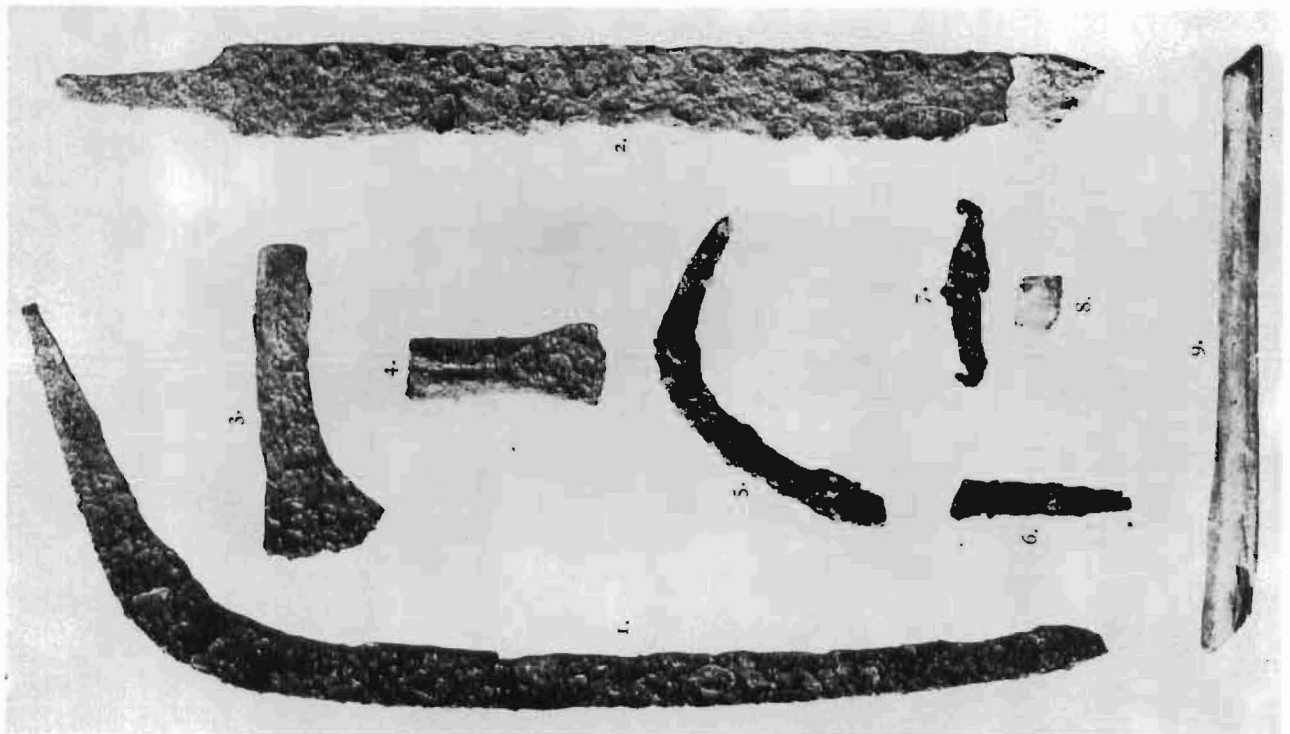
5. Tykknakket steinøks (T 18946) funnet på Røttesmo, Overhalla.

6. Jernøks fra vikingtid (T 15922) funnet på Røttesmo, Overhalla.

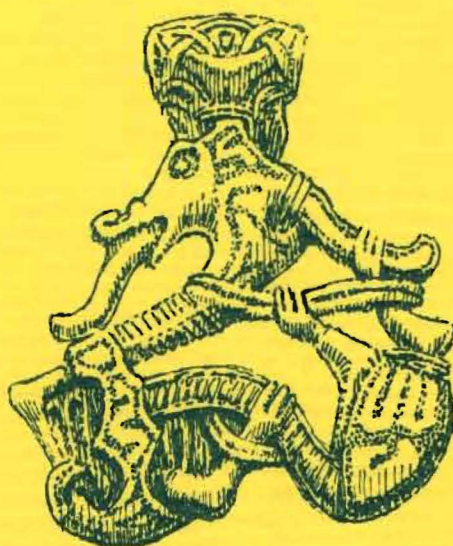

7. Gravfeltet på Stor-Skomo-Fuglem etter Th.Petersen.

8. Gravfunn (T 7701) fra Stor-Skogmo i Overhalla. Etter Th.Petersen.

ISBN 82-7126-291-2
ISSN 0332-8546